HATÁROZATOK

A BIZOTTSÁG (EU) 2020/391 HATÁROZATA

(2019. szeptember 20.)

a Németország által a Hochschul-Informations-System GmbH javára végrehajtott SA.34402 – 2015/C. (korábbi 2015/NN.) számú intézkedésről

(az értesítés a C(2019) 6836. számú dokumentummal történt)

(Csak a német nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felhívta az érdekelt feleket észrevételeik megtételére ([1]), és tekintettel a benyújtott észrevételekre,

mivel:

1. AZ ELJÁRÁS

(1) 2012. március 15-én a Bizottsághoz panasz érkezett a Datenlotsen Informationssysteme GmbH-tól (a továbbiakban: Datenlotsen vagy a panaszos), amelyben a panaszos azt állította, hogy a Hochschul-Informations-System GmbH (a továbbiakban: HIS) közvállalkozás részére biztosított közvetlen támogatások és adómentességek állami támogatásnak minősülnek a Szerződés 107. cikkének értelmében és nem egyeztethetők össze a belső piaccal.

(2) 2015. december 23-án kelt levelében (a továbbiakban: az eljárás megindításáról szóló határozat) a Bizottság arról tájékoztatta Németországot, hogy az intézkedés tekintetében megindítja a Szerződés 108. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást.

(3) Az eljárás megindításáról szóló határozatot 2016. március 4-én tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ([2]), és felkérték az érdekelteket, hogy az intézkedéssel kapcsolatban tegyék meg az észrevételeiket. Az eljárás megindításáról szóló határozatot 2016. január 13-án küldték meg a panaszosnak. Németország 2016. február 23-án kelt levelében adott választ az eljárás megindításáról szóló határozatra.

(4) A Bizottság 2016. március 16. és május 4. között kapott észrevételeket az érdekelt felektől. 2016. május 24-i levelében ezeket az észrevételeket megküldte Németországnak, amely 2016. július 19-i levelében fejtette ki az azokkal kapcsolatos álláspontját.

(5) A Bizottság 2017. április 4-én, november 9-én, 2018. március 16-án, valamint 2019. február 11-én, április 4-én és június 5-én további információt kért Németországtól. Németország 2017. április 6-án, november 21-én, 2018. április 18-án, valamint 2019. február 22-én, április 17-én és július 5-én válaszolt.

(6) A panaszos 2016. november 4-én, 2017. február 9-én, május 31-én és október 5-én nyújtott be további információt az intézkedésekről.

([1]) HL C 85., 2016.3.4., 6. o.
([2]) HL C 85., 2016.3.4., 6. o.

2. AZ INTÉZKEDÉSEK RÉSZLETES LEÍRÁSA

2.1. A tények bemutatása

(7) A HIS-t a Stiftung Volkswagenwerk alapítvány hozta létre 1969-ben nonprofit szervezetként. 1976-ban a szövetségi állam (*Bund*) és a tartományok (*Länder*) megszerezték a HIS összes részvényét ([3]), majd megtartották őket a HIS szövetkezetté ([4]) történő átalakításáig (lásd a (15) preambulumbekezdést). A HIS célja az volt, hogy támogassa a felsőoktatási intézményeket és az illetékes hatóságokat a felsőoktatásban betöltött szerepük észszerű és költséghatékony teljesítésének elérésére irányuló erőfeszítéseikben.

(8) A HIS nonprofit alapon ([5]) működött, jóllehet 1976-ban a magánjog által szabályozott korlátolt felelősségű társaságként (*GmbH*) jegyezték be. Létesítő okiratai a következők voltak: a konzorciumszerződés, azaz a szövetségi állam és a tartományok közötti szerződés, amely meghatározta az együttműködés szabályait és a HIS tulajdonosainak kötelezettségeit, valamint az alapszabály(. Az éves műveletek céljait és paramétereit éves munkaprogramokban/üzleti tervekben („*Arbeitsprogramme*"/„*Wirtschaftsplan*") fogalmazták meg.

(9) Az alapszabály előírása szerint a felügyelőbizottság a tartományok által kijelölt tagokból, a felsőoktatási intézmények rektori konferenciájából (a német állami vagy az állam által elismert egyetemeket és felsőoktatási intézményeket tömörítő szövetség) és a szövetségi hatóságokból állt.

(10) A HIS célkitűzései között szerepelt a felsőoktatási intézmények irányításában használandó informatikai rendszerek bevezetése és alkalmazása ([6]).

(11) A konzorciumszerződés és az alapszabály előírta, hogy a szerződő felek (a szövetségi állam és a tartományok) vállalják, hogy közösen fedezik a HIS erőforrásigényeit, és hogy a finanszírozást a HIS anyagi szükségleteire kell fordítani, amennyiben ezek a tevékenységek nem termelnek elegendő bevételt a HIS-re ruházott feladatok elvégzéséhez.

(12) A HIS termékei a következő adminisztratív folyamatokat támogatták mindvégig: a felvételi jelentkezések és beiratkozások kezelése, a hallgatók adminisztrációja, a vizsgák adminisztrációja, a személyzet és az álláshelyek adminisztrációja. A HIS informatikai rendszereit (például az új szoftvergenerációt, a „*HISinOne*"-t ([7])) több mint 200 állami és egyházi felsőoktatási intézményben használják Németországban ([8]).

(13) A HIS létrehozásától azt várták, hogy olyan hosszú távú, folyamatosan elérhető szolgáltatásokat garantáljon, amelyeket nem profitmaximalizálásra, hanem kizárólag az információtechnológiai ágazatban megjelenő felsőoktatási szükségletekre orientálnak. E szolgáltatások teljesítésének megkönnyítése érdekében a HIS folyamatos állami támogatásban részesült a létesítéséről kezdve, vissza nem térítendő, közvetlen támogatások formájában. Nonprofit/közhasznú szervezetként a HIS mentes volt a társasági adó („*Körperschaftsteuer*") ([9]) és a helyi iparűzési adó („*Gewerbesteuer*") ([10]) alól is.

([3]) A HIS részvényesi struktúrája és a finanszírozási struktúra a németországi felsőoktatási intézmények megosztott finanszírozásának felelt meg: az Alkotmány 30. cikke értelmében főszabályként a tartományok hatáskörébe tartozik az oktatási és tudományos ágazat állami feladatainak ellátása; a szövetségi kormány csak a felsőoktatási intézmények finanszírozásáról gondoskodik bizonyos esetekben.

([4]) 2014. január 28-án a HIS-t szövetkezetté alakították át (HIS eG), amelyben az állami egyetemek is részt vehettek.

([5]) Az alapszabály 3. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a vállalat kizárólag és közvetlenül közcélokat szolgál az adózás rendjéről szóló törvény („*Abgabenordnung*", a továbbiakban: *AO*) „Kedvezményes adózású célok" című szakasza értelmében.

([6]) Az alapszabály 2. § (1) bekezdése (2000): „A társaság célja a felsőoktatási intézmények és az illetékes közigazgatási szervek támogatása a felsőoktatási feladatok észszerű és költséghatékony teljesítésére irányuló erőfeszítéseikben" a következők révén: „a) az egyetemi adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kialakítása és tanácsadási támogatás az alkalmazásukhoz; b) tanulmányok és szakértői vélemények készítése a döntéshozatal megalapozása érdekében; c) irányelvek megfogalmazása az egyetemek építéséhez; d) az információszolgáltatás garantálása és az információcsere megszervezése". Ezek közül az a) és a d) közvetlenül kapcsolódik az egyetemi IT-hoz, szoftverfejlesztéshez és támogatáshoz.

([7]) A HISinOne szoftverrendszer műszakilag és funkcionálisan integrált, webalapú egyetemi menedzsmentrendszer bármilyen szervezeti típusú és méretű egyetem minden folyamatához és struktúrájához. Az egyetemek stratégiai menedzsmentjét szolgáló informatikai megoldásként fejlesztették ki, és különböző típusú németországi felsőoktatási intézményekhez és tartományspecifikus követelményekhez igazodó, integrált referenciamodellekkel és eljárásokkal konfigurálták előre. A rendszer segíti a hallgatókat tanulmányaik megtervezésében, és támogatja az auditszervezeteket, a személyzet adminisztrációját, az öregdiák-irodát vagy a hallgatói titkárságot az egyetemeken.

([8]) Németország az eljárás megindításáról szóló határozatra adott válaszában megerősítette, hogy ebben az összefüggésben az egyházi felsőoktatási intézményeket azonosnak tekintik az állami felsőoktatási intézményekkel.

([9]) Hirdetmény a társasági adóról szóló törvény 1965. május 24-i módosításáról (Bekanntmachung der Neufassung des Körperschaftsteuergesetzes vom 24. Mai 1965, Bundesgesetzblatt Jahrgang 1965 Teil I Nr. 24, ausgegeben am 11. Juni 1965, S.449.).

([10]) Hirdetmény a helyi iparűzési adóról szóló törvény 1965. május 25-i módosításáról (Bekanntmachung der Neufassung des Gewerbesteuergesetzes vom 25. Mai 1965, Bundesgesetzblatt Jahrgang 1965 Teil I Nr. 24, ausgegeben am 11. Juni 1965, S. 458).

(14) A kezdetekkor a HIS ingyenesen biztosította termékeit és szolgáltatásait az egyetemeknek, de 1997-től díjat állapított meg az állami felsőoktatási intézményekkel szemben, ugyanakkor a finanszírozás jellegét, azaz a veszteségfinanszírozást ez nem érintette. 2003-ban a finanszírozást ismét módosították, és a díjakat a felügyelőbizottság által rögzített árakká alakították. Ez ahhoz vezetett, hogy az egyetemek a HIS tevékenységének jelentős társfinanszírozóivá léptek elő, a 2002-es 35,7 %-ról 74,1 %-ra 2013-ban. 2013. szeptember 16-án a HIS hivatalosan leválasztotta a felsőoktatási fejlesztési és felsőoktatási kutatási területeket, és a szövetségi állam és a tartományok által finanszírozott független intézményre ruházta őket. A HIS IT a felsőoktatási informatikai támogatási szolgáltatásokat tartotta meg. A következőkben a „HIS IT" megjelölés a 2013-at megelőző időszakra is vonatkozik, az olyan ügyletek számadatainak feltüntetésével összefüggésben vagy az olyan tényekre való hivatkozáskor, amelyek kifejezetten a HIS informatikai tevékenységeihez kötődnek.

(15) 2014. január 28-án a HIS-t szövetkezetté („*Genossenschaft*") alakították, és „*HIS eG*"-re nevezték át. Németország megerősítette, hogy 2014. január 1-től a HIS többé nem kapott közvetlen támogatást. A HIS eG-t tagjai finanszírozzák. A HIS eG tagjai közé tartozik minden tartomány (a HIS korábbi részvényesei), és tagjai lehetnek az állami egyetemek is. A szövetkezetbe való belépéskor minden tagnak legalább egy, legfeljebb tíz 5 000 EUR értékű részjegyet kell vásárolnia. A tagok emellett éves tagdíjat, a szövetkezetbe tartozó egyetemek pedig díjat is fizetnek a HIS eG által nyújtott szolgáltatásokért. A HIS eG csak a tagoknak nyújt szolgáltatást.

2.2. **A panasz**

(16) A panaszos Datenlotsen német vállalat, amely 1993 óta van jelen az egyetemi informatikai rendszerek piacán. Saját adatai szerint több mint 70 egyetem tartozik az ügyfelei közé Németországban, Ausztriában és Svájcban, amelyeknek informatikai szoftvereket kínál és támogatást nyújt a campusmenedzsmenthez. Kiemelkedő terméke a „CampusNet".

(17) A panaszos szerint 2013. december 31-ig a jogellenes állami finanszírozás lehetővé tette a HIS számára, hogy német és külföldi állami vagy magánegyetemeknek szoftvert kínáljon anélkül, hogy licencdíjat számítana fel, és szoftvertámogatási szolgáltatásokat kínáljon a piaci ár alatt, amivel alákínált a versenytársainak és általában megbénította a szoftverpiac fejlődését Németországban. A HIS szolgáltatásai a panaszos állítása szerint versenyben álltak a panaszos saját, kereskedelmi alapon nyújtott szolgáltatásaival. A panaszos azt állítja, hogy az éves állami finanszírozás nem bejelentett működési támogatás ([11]), amelyben a HIS közel 40 éven át részesült.

(18) A panaszos arra is rámutatott, hogy a HIS adómentességben is részesült, különösen a társasági adóról szóló törvény, a helyi iparűzési adóról szóló törvény és a hozzáadottérték-adóról szóló törvény értelmében.

(19) Ezenfelül a panaszos a HIS eG-nek nyújtott állami támogatásokra is hivatkozott. Ugyanakkor, amint az az eljárás megindításáról szóló határozat (16) preambulumbekezdésében kifejezetten szerepel, ezek az állítások nem képezik a hivatalos vizsgálat tárgyát ebben az állami támogatási ügyben, ezért azokkal e határozat nem foglalkozik.

2.3. **Németországnak az eljárás megindításáról szóló határozatot megelőző érvei**

(20) Németország azzal érvelt, hogy az intézkedések nem minősülnek a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak. Először is, a HIS nem „vállalkozás" hanem egy „állami belső szervezet" az oktatás területén, és tevékenységei elsődlegesen nem gazdasági jellegűek. Másodszor, a HIS tevékenységei összhangban vannak az állam oktatási feladataival, amelyek magukban foglalják az egyetemek humán-, pénzügyi és szervezeti erőforrással való ellátását is.

(21) Németország tovább azzal érvelt, hogy az állami finanszírozás révén a HIS semmilyen előnyben nem részesült a Szerződés 107. cikke (1) bekezdésének értelmében véve, mivel „minden előny teljes egészében visszaszállt Németországra az államilag finanszírozott egyetemeken keresztül". Németország azt is kifejtette, hogy gazdaságilag észszerű és a piacnak megfelelő döntés volt egyetlen jogalanyban, a HIS-ben összekapcsolni az állami egyetemeknek biztosított minden informatikai műveletet.

([11]) A panaszos szerint a HIS-nek nyújtott közvetlen támogatás idővel változott: 2011-ben körülbelül 9,2 millió EUR-t tett ki, 2010-ben 8,6 millió EUR-t és 2008-ban pedig 8,2 millió EUR-t. Ezeket az állítólagos összegeket a szövetségi állam és a tartományok évente fizették meg a HIS-nek.

(22) Vagylagosan a német hatóságok azzal érveltek, hogy az éves állami finanszírozás

a) a Szerződés 106. cikke (2) bekezdésének értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatás (ÁGÉSZ); vagy

b) olyan létező támogatásnak minősül az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet ([12]) (a továbbiakban: az eljárási rendelet) értelmében, amely a belső piac fejlődése, konkrétabban a HIS termékei piacának fejlődése miatt vált támogatássá.

(23) Végül Németország azt állította, hogy a közvetlen állami finanszírozás (a veszteségek közvetlen támogatások kifizetésével történő finanszírozása) 2013. december 31-ével megszűnt. Az állítólagos adóügyi intézkedések tekintetében Németország azzal érvelt, hogy a mentességek a német adójogszabályok megfelelő alkalmazásából eredtek.

2.4. **A hivatalos vizsgálati eljárás megindításának indokai**

(24) A hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozatában a Bizottság kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a közvetlen támogatások és az adómentességek, amelyekben a HIS 2013. december 31-ig részesült ([13]), állami támogatásnak minősülnek-e a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében, és amennyiben igen, összeegyeztethető létező támogatásnak tekinthetők-e.

2.4.1. *A támogatás megléte*

(25) Ami a támogatás meglétét illeti, az eljárás megindításáról szóló határozat kétségeket fogalmazott meg több olyan tényező fennállásával kapcsolatban, amelyek ahhoz a következtetéshez lennének szükségesek, hogy az intézkedés nem állami támogatás.

(26) Először is, a Bizottság felvetette, hogy a HIS vállalkozásnak minősül-e vagy sem a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében. Közelebbről: a Bizottság megkérdőjelezte, hogy a HIS által folytatott tevékenységek nem gazdasági jellegűnek tekinthetők azon az alapon, hogy 1) a HIS az állam *belső* struktúrájában használt eszköz volt az oktatás terén ([14]); vagy 2) a HIS tevékenysége, konkrétabban az egyetemek szoftverrel való ellátása szorosan összefüggött egy állami feladat ellátásával ([15]) „jellegénél, céljánál és a rá vonatkozó szabályoknál fogva" ([16]). A *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy a vállalkozásokkal kapcsolatos adatoknak a vállalkozásokat terhelő bejelentési kötelezettség alapján történő gyűjtése, amely nem választható el ezen adatok gyűjtésétől és tárolásától, nem minősül gazdasági tevékenységnek ([17]). A Bizottság kétségeit fejezte ki a HIS tevékenységei nem gazdasági jellegűnek minősítése kapcsán, tekintettel a következő tényekre:

a) a HIS által biztosított szoftver bizonyos funkciói nem „oktatásspecifikusak" voltak, mint például a személyzeti és a pénzügyi szoftverek;

b) a HIS szoftvereit az egyetemek nem feltétlenül csak nem gazdasági célra használták;

c) az alapján, hogy versenytársak voltak jelen a piacon, vitatható az az elgondolás, hogy a HIS az egyetemi oktatás állami feladatához képest járulékos, nem gazdasági tevékenységet végzett; és

---

([12]) A Tanács (EU) 2015/1589 rendelete (2015. július 13.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 248., 2015.9.24., 9. o.). Az 1. cikk b) pontjának v. alpontja szerint az az intézkedés, amely a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, a belső piac fejlődésének eredményeként támogatássá válhat.

([13]) Lásd a (19) preambulumbekezdést.

([14]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (38) preambulumbekezdésében hivatkozik a Törvényszék 2014. július 16-i *Zweckverband Tierkörperbeseitigung Rheinland-Pfalz, im Saarland, im Rheingau-Taunus-Kreis und im Landkreis Limburg-Weilburg kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletére (T-309/12, ECLI:EU:T:2014:676, 70–74. pont), és kimondja, hogy az a tény, hogy egy tevékenység „*belső*" tevékenység, nem zárja ki, hogy gazdasági tevékenység legyen. Ítéletében a Törvényszék azt állapította meg, hogy az, hogy az állam egy tevékenységet közvetlenül egy közigazgatási szerven vagy más konkrét jogalanyon keresztül gyakorol, nincs hatással a versenyjogi szabályok e tevékenységre történő alkalmazására. A Törvényszék azt is kimondta, hogy az ilyen szerv gazdasági tevékenységet folytat, amennyiben ez a tevékenység elvben végezhető a szabad piacon, azaz ameddig a piacot a szóban forgó tagállam törvényi rendelkezései nem zárták le teljesen a verseny előtt.

([15]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (29) preambulumbekezdése, amely a Bíróság 2012. július 12-i *Compass-Datenbank kontra Ausztria* ügyben hozott ítéletére (C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 41. pont) hivatkozik.

([16]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (28) preambulumbekezdése, amely a Bíróság 1994. január 19-i *SAT Fluggeselsschaft mbH kontra Eurocontrol* ügyben hozott ítéletére (C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, 30. pont) hivatkozik.

([17]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (29) preambulumbekezdése, amely a Bíróság 2012. július 12-i *Compass-Datenbank kontra Ausztria* ügyben hozott ítéletére (C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 40–41. pont) hivatkozik.

d) a HIS által a németországi magánegyetemeknek, illetve a külföldi egyetemeknek történő informatikai szolgáltatásnyújtás nem tekinthető nem gazdasági tevékenységnek. A németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek történő szolgáltatásnyújtással összefüggésben Németország azt állította, hogy az ezzel a tevékenységgel kapcsolatos könyvelést elkülönítették az állami egyetemeknek nyújtott szolgáltatások könyvelésétől, de az eljárás megindításáról szóló határozat szerint Németország ezt nem bizonyította.

(27) Másodszor, az eljárás megindításáról szóló határozat kétségeket fogalmazott meg azzal kapcsolatban, hogy a közvetlen támogatások szelektív előnyben részesítették-e a HIS-t a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében, mivel a HIS számára juttatott állami finanszírozás nem feltétlenül áramlott vissza az államra teljesen (az egyetemeken keresztül). Az eljárás megindításáról szóló határozatban kifejtettek szerint a HIS-nek nyújtott közvetlen támogatások nem biztos, hogy megfelelnek a piacgazdasági szereplő elvének.

(28) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság kételyeinek adott hangot azzal kapcsolatban is, hogy vajon a HIS-nek biztosított adómentességek olyan szelektív előnyhöz juttatták-e a HIS-t, amelyben más nonprofit, közhasznú, gazdasági tevékenységet folytató intézmények nem részesültek. Összességében a Bizottság megkérdőjelezte, hogy a szóban forgó mentességeket megfelelően alkalmazták a HIS-re.

(29) Harmadszor, a Bizottság kétségbe vonta azt is, hogy az ÁGÉSZ-feltételek teljesültek, tekintve, hogy a HIS tevékenységeire alkalmazandó szerződések és más jogi rendelkezések nem egyenértékűek egy „megbízással" és nem határoztak meg előre a túlkompenzáció elkerülését szolgáló mechanizmust, amint azt az *Altmark*-ítélet ([18]) megköveteli annak megállapításához, hogy az intézkedések nem minősülnek állami támogatásnak.

(30) A Bizottság úgy vélte, hogy amennyiben az intézkedések állami támogatásnak minősülnek, nagy valószínűséggel torzítanák a versenyt vagy versenytorzítással fenyegetnének. Ráadásul a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás sem lenne kizárható.

2.4.2. *Új támogatássá minősítés*

(31) Amennyiben megállapítást nyerne az állami támogatás megléte, a Bizottság kételkedik abban, hogy a szóban forgó intézkedéseket létező támogatásnak lehetne tekinteni a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése és az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében, amint azt Németország állítja.

(32) Németország azzal érvelt, hogy a HIS éves finanszírozását, mint programot, létező támogatásnak kell tekinteni, mivel az odaítélésekor (1976-ban) nem volt piaca a HIS által nyújtott termékeknek és szolgáltatásoknak, ennélfogva az éves finanszírozás nem minősülhetett állami támogatásnak a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében. A Bizottság úgy vélte, hogy a szóban forgó informatikai termékek és szolgáltatások piaca a HIS alapítása óta kialakulhatott az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (191) preambulumbekezdését), és a HIS tehát e piac kialakulásától fogva részesülhetett állami támogatásban. Az eljárás megindításáról szóló határozat ugyanakkor megjegyezte, hogy Németország nem szolgáltatott elégséges bizonyítékot arról, hogy a piac nem létezett 1976-ban, amikor a HIS tevékenységei már folyamatban voltak. Annak bizonyítása mellett, hogy nem létezett piac a referencia-időszak elején, Németországnak azt is igazolnia kellett, hogy a programot nem módosították jelentősen azóta, hogy állami támogatássá vált. A Bizottság arra hivatkozott, hogy a pénzügyi eszközben bekövetkezett változást akkor kell jelentősnek tekinteni, ha fő elemei, köztük az előny jellege, az intézkedés által kitűzött cél, az intézkedés jogalapja, a kedvezményezett vállalkozások köre vagy a finanszírozás forrása módosultak.

2.4.3. *A támogatás összeegyeztethetősége*

(33) Ami az állítólagos támogatási intézkedések összeegyeztethetőségét illeti, a Bizottság kétségeit fejezte ki azt illetően, hogy azok összeegyeztethetők a belső piaccal bármilyen iránymutatás, a 651/2014/EU bizottsági rendelet ([19]), az 1407/2013/EU rendelet ([20]), illetve közvetlenül a Szerződés 107. cikke (3) bekezdése c) pontjának rendelkezései alapján.

([18]) A Bíróság 2003. július 24-i ítélete, *Altmark Trans GmbH*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, 89–90. pont.

([19]) A Bizottság 651/2014/EU rendelete (2014. június 17.) a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról (HL L 187., 2014.6.26., 1. o.).

([20]) A Bizottság 1407/2013/EU rendelete (2013. december 18.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 352., 2013.12.24., 1. o.).

3. AZ ÉRDEKELT FELEK ÉSZREVÉTELEI

3.1. A panaszoson kívüli érdekelt felek észrevételei

(34) A panaszos és Németország észrevételei mellett a Bizottsághoz 42 beadvány érkezett, többségében a HIS szoftverét használó állami felsőoktatási intézményektől, valamint kisebb alvállalkozóktól, amelyek a HIS termékek nyílt architektúrájától függnek üzleti tevékenységükben. Emellett két olasz szoftverszolgáltató is észrevételeket tett.

(35) A két olasz vállalkozás kivételével az érdekelt felek a HIS termékek és szolgáltatások működőképessége és általában az egyetemi rendszer működőképessége közötti szoros kapcsolatot hangsúlyozták.

(36) Az egyetemi rendszernek szüksége volt konkrét, az állami felsőoktatási intézmények egyedi igényeire szabott informatikai megoldások kifejlesztésére. Az állítások szerint az informatikai megoldásokat a HIS és az észrevételt benyújtó felek fokozott együttműködésének keretében dolgozták ki és igazították ki idővel. A HIS 1976-os alapítása óta szoros kapcsolat állt fenn a HIS tevékenységei és a közoktatás között. Kezdetben, az 1970-es évek közepén a HIS egyedi egyetemi tanulmányi osztályok számára fejlesztett szoftvert. Ez a tevékenység különböző, ugyanakkor egymáshoz nem kapcsolódó adminisztratív területeket szolgáló megoldásokat érintett. A HIS-GX-szel jött létre az első integrált campusmenedzsment-megoldás az 1980-as évek végén. Noha a termékek és technológiák idővel változtak, a HIS mindig ugyanazt a feladatot látta el, például a hallgatói jelentkezések és felvételek adminisztrációja, hallgatói, öregdiák-, vizsga- és kurzusadminisztráció ([21]).

(37) Több fél rámutatott arra, hogy a HIS nyílt forrása és adatmodellje lehetővé tette az egyetemek számára, hogy továbbfejlesszék a szoftvertermékeket a helyi használati igények szerint. Összességében az érdekelt felek kifejtették, hogy a szóban forgó szoftvertermékeket nagymértékben specializálták és testre szabták, hogy konkrét funkciót töltsenek be a németországi egyetemi rendszerben.

(38) Több érdekelt fél arra is rámutatott, hogy a HIS tevékenységei nem jártak piaclezáró hatással. A válaszadók nagy többsége úgy látta, hogy a felsőoktatási szektornak szoftvermegoldásokat kínáló piac az elmúlt 12–14 évben alakult ki Németországban, közelebbről 2005–2007 óta. Egy kisebb csoport ugyanakkor jelezte, hogy a piac már 1990-ben létrejött, jóllehet sokkal szűkebb portfólióval, mint a HIS-é. Vitathatatlan, hogy az egyetemi adminisztrációt szolgáló alkalmazások legalább egyes részeinek beszállítói azóta jelen vannak, és hogy az egyetemek szabadon választhattak egy vagy több beszállítót. A válaszadók ugyanakkor kifejtették, hogy még napjainkban sem fejlődött ki a piac teljesen, mivel nincs egyetlen olyan beszállító sem, amely a HIS által biztosított szolgáltatások teljes körét nyújtani tudná.

(39) Több válaszadó felhívta a figyelmet arra is, hogy amennyiben a HIS csődbe menne az állami támogatási eljárás eredményeként (ha a támogatás visszatérítésének forgatókönyve valósul meg), az nagymértékben megzavarná a német állami egyetemi rendszert. Az átállási költségek az elmondások szerint óriásiak lennének, és jelentős időtartamról lenne szó (legalább 24 hónap, de lehet, hogy 8–10 év). A HIS eltűnése gyengítené a piaci versenyt, míg a HIS szoftvereinek nyílt forrású jellege valójában előmozdította azt. Általában az észrevételt tevő németországi állami felsőoktatási intézmények úgy látták, hogy az adminisztrációs főtevékenységük végzését támogató belső/önellátó megoldások HIS általi szolgáltatása kielégítő volt és azt fenn kell tartani.

(40) A két olaszországi vállalkozás bírálta a rendszert, és álláspontjuk szerint a HIS összeegyeztethetetlen állami támogatásban részesült. A HIS támogatási rendszerét az olaszországi helyzettel vetették össze, amelyet szintén kritikával illettek, mivel ott is állami támogatást nyújtottak egyetemi szoftverek egy adott olasz beszállítójának. Az egyikük arra is rámutatott, hogy az ítélkezési gyakorlatban, különösen a *Bizottság kontra Olaszország* ügyben hozott ítéletben a Bíróság az általános államigazgatásnak biztosított szoftverekkel összefüggésben kimondta, hogy „*az adatkezelő rendszerek megtervezése, programozása és működtetése műszaki jellegű, ezért nem függ közhatalom gyakorlásától*” ([22]).

([21]) Lásd a 7. lábjegyzetet.

([22]) A Bíróság 1989. december 5-i ítélete, *Bizottság kontra Olaszország*, C-3/88, ECLI:EU:C:1989:606, 13. pont.

3.2. **A panaszos észrevételei**

3.2.1. *Az intézkedések állami támogatásnak minősülnek*

3.2.1.1. A HIS gazdasági tevékenységet folytató vállalkozás

(41) A panaszos rámutat arra, hogy egy jogalany vállalkozássá minősítése mindig az egyedi tevékenységeire tekintettel történik. Sem a jogalany nemzeti jogi jogállása, sem a nyereségszerzési célja nem releváns.

(42) A panaszos kifejti, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat megkérdőjelezte a HIS vállalkozásjellegét a *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítélet ([23]) alapján. Az említett ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy a vállalkozásokkal kapcsolatos adatok állam általi, a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele nem minősül gazdasági tevékenységnek, mivel elválaszthatatlan ugyanezen adatok gyűjtésétől, amely az állam közhatalmi jogosítványainak („*hoheitliche Befugnisse*") része ([24]). A panaszos szerint a jelenlegi helyzet ténybeli háttere más, mint a *Compass-Datenbank* ügyben. A *Compass-Datenbank* ügy magánvállalatoknak az osztrák cégjegyzékben nyilvántartásba vett tényekhez és dokumentumokhoz kötődő adatok nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos tevékenységéről szólt. A panaszos megkülönböztető jellemzőként felhívja a figyelmet arra, hogy a *Compass-Datenbank* ügyben a teljes nyilvánosságra hozatali tevékenységet alaposan szabályozták, ideértve a nyilvántartásba vett vállalatokat terhelő törvényi bejelentési kötelezettséget, amelyhez „kikényszerítési tevékenység" társult.

(43) A panaszos azzal érvel továbbá, hogy a német jog értelmében a magánvállalkozások gyakorolhatnak ugyan közhatalmat, de az erre vonatkozó felhatalmazást jogszabálynak kell a vállalkozásra ruháznia. A panaszos szerint a HIS nem rendelkezett közhatalommal vagy közfeladattal az informatikai szolgáltatások egyetemeknek történő biztosítása terén, és nem is volt erre jogszabályi kötelezettsége.

(44) Gyakorlatilag, a panaszos szerint, a HIS olyan szolgáltatást nyújtott, amelyet a német jogszabályok értelmében magánvállalkozások is nyújthattak volna. A HIS szolgáltatásai és az állam oktatás terén fennálló kötelességei közötti bizonyos fokú kapcsolat a panaszos szerint nem vezethet oda, hogy a HIS-t ne vállalkozásként jellemezzék. Az egyetemeknek különféle szolgáltatásokra van szükségük, így szoftverre is. Abból, hogy olyan szolgáltatásokat igényelnek, mint például a szövegszerkesztés, nem lehet arra következtetni, hogy a Microsoft nem vállalkozás.

(45) A panaszos rámutat arra, hogy a Törvényszék a *Zweckverband Tierkörperbeseitigung Rheinland-Pfalz* ([25]) ügyben hozott ítéletben azt állapította meg, hogy egy közfeladattal (a fertőző betegség következtében elhullott és egészségügyi veszélyt jelentő háziállatok eltávolítása) jogszerűen megbízott közvállalkozás gazdasági tevékenységet folytatott.

(46) A panaszos szerint a Törvényszéknek a *Spanyolország kontra Bizottság* ([26]), illetve a Bíróságnak az *Aéroport de Paris* ([27]) ügyben hozott ítélete megállapítja, hogy akkor beszélhetünk gazdasági tevékenységről, ha versenytársak vannak jelen adott piacon. Ezenfelül a panaszos két további ügyre is hivatkozik: az SA.25745. számú állami támogatásról (*ZVG Portal*) szóló C(2013) 2361 final bizottsági határozatra ([28]), valamint az N467/08. számú állami támogatásról (*AWARE-P program, „korszerű vízgazdálkodás és rehabilitáció Portugáliában*") szóló C(2009) 211 végleges bizottsági határozatra ([29]). Az utóbbi ügyben a Bizottság azt állapította meg, hogy a vízgazdálkodási infrastruktúra javítását és karbantartását segítő, kereskedelemben hasznosítható szoftver fejlesztése gazdasági tevékenység. A *ZVG Portal* ügyben, a panaszos érvelése szerint, a fizetésképtelenségi eljárásokban az árverések bíróságok általi meghirdetését nem gazdasági tevékenységnek, hanem jogszabályi kötelezettségen és „eljárási szükségességen" alapuló közfeladatnak minősítették.

([23]) Lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (29) preambulumbekezdését.

([24]) A Bíróság 2012. július 12-i ítélete, *Compass-Datenbank kontra Ausztria*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 41. pont.

([25]) A Törvényszék 2014. július 16-i ítélete, *Zweckverband Tierkörperbeseitigung Rheinland-Pfalz, im Saarland, im Rheingau-Taunus-Kreis und im Landkreis Limburg-Weilburg kontra Bizottság*, T-309/12, ECLI:EU:T:2014:676, 71. pont.

([26]) A Törvényszék 2015. november 26-i ítélete, *Spanyol Királyság kontra Bizottság*, T-461/13,ECLI:EU:T:2015:891.

([27]) A Bíróság 2002. október 24-i ítélete, *Aéroport de Paris kontra Bizottság*. C-82/01 P, ECLI:EU:C:2002:617, 79. pont.

([28]) A Bizottság C(2013) 2361 final határozata (2013. május 2.) az SA.25745. (2013/NN.) (korábbi CP 11/2008.) számú ügyben – Németország – Fizetésképtelenségi eljárásokban meghirdetett árverések nemzeti weboldala (ZVG Portal) (HL C 167., 2013.6.13., 1. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/247954/247954_1433360_92_2.pdf

([29]) A Bizottság C(2009) 211 végleges határozata (2009. január 28.) az SA.26572. (N 467/08.) számú ügyben – Portugália – AWARE-P program (HL C 106., 2009.5.8., 21. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/227527/227527_946839_29_1.pdf

(47) Összefoglalva, a panaszos szerint a közfeladat gyakorlásával összefüggő szolgáltatásnyújtás a szolgáltató vállalkozást nem vonja ki a „vállalkozás” fogalma alól.

(48) A panaszos azzal is érvel, hogy a *TenderNed* ügyben hozott ítélet ([30]) nem vonatkozik a HIS tevékenységeire. A Törvényszék ítéletében azt állapította meg, hogy a hatályos (uniós és nemzeti) közbeszerzési joggal összhangban az ajánlatkérők közbeszerzési eljárási funkcionalitásokkal történő ellátása közhatalom gyakorlásával függ össze (a *TenderNed* ügyben hozott ítélet 59. pontja). A panaszos szerint az említett ítéletben elismert kritériumok, nevezetesen 1) a szolgáltatással azért bízták meg a vállalkozást, hogy garantálják egy uniós szintű jogszabály végrehajtását (a *TenderNed* ügyben hozott ítélet 106. pontja); 2) a tevékenység általános érdekű szolgáltatás; 3) van a szolgáltatásnyújtással megbízó jogszabályi kötelezettség és 4) a szolgáltatásért nem fizetnek díjat a felhasználók, azt támasztják alá, hogy a HIS vállalkozásként működött. A panaszos rámutat arra, hogy a HIS nem rendelkezik sem jogszabályi kötelezettséggel, sem más jogszabályi felhatalmazással tevékenységei folytatására.

(49) A panaszos végezetül megismételte, hogy a HIS-t vállalkozásnak kell tekinteni, mind a régi, mind az új (HIS eG) jogi formájában. A panaszos azzal is érvelt, hogy a piac lezárása folyamatban van, mivel a HIS továbbra is kap megrendeléseket informatikai szolgáltatások teljesítésére. A HIS az elmúlt évtizedekben nyújtott folyamatos állami támogatásnak köszönhetően tudta termékeit fejleszteni és jelenlegi piaci pozícióját megszerezni.

3.2.2. *Az intézkedések nem minősülnek létező támogatásnak*

3.2.2.1. Már évtizedekkel ezelőtt is volt piaca az egyetemi szoftvereknek

(50) A panaszos állítása szerint már az 1970-es években voltak olyan vállalkozások Németországban és külföldön, amelyek a felsőoktatási szektorban folytatott elektronikus adatgazdálkodás piacán tevékenykedtek vagy tevékenykedhettek volna. Amikor a HIS elkezdett érdeklődni az egyetemi szoftverrendszerek iránt, már jelen voltak a piacon olyan vállalkozások, amelyek kis- és középvállalkozásoknak kínáltak szoftvereket valamennyi ágazatban.

3.2.2.2. A program jelentősen módosult

(51) A panaszos azt állítja, hogy a támogatott tevékenységek, a finanszírozás módja, valamint a célkitűzés megfogalmazása folyamatosan változott az ügyben. A HIS célját az alapszabály igen általánosan és homályosan fogalmazta meg. Az ilyen homályos megszövegezés nem felel meg a jogbiztonság követelményének, mivel a magánszemélyek nem érvényesíthetik jogaikat ilyen nem egyértelmű megfogalmazás alapján. A finanszírozás mértékét éves alapon határozták meg, az intézkedés így évente nyújtott támogatások sorozata volt.

(52) Ami a támogatott termékeket/szolgáltatásokat illeti, a termékkör tekintetében nem volt folytonosság az évek során. Az adatgyűjtés módszerei folyamatosan változtak: az 1970-es évek szolgáltatásaiban és az 1990-es évekében (például a GX-modulok, lásd a (36) preambulumbekezdést), vagy a 2000-es évek campusmenedzsment-rendszerében semmilyen közös vonás nem figyelhető meg. A célkitűzéseket illetően, a HIS eredeti (1969) célja az volt, hogy összekapcsolja és értékelje az egyes egyetemek által átadott adatokat, amire oktatási programok kidolgozásához volt szükség. A HIS koordinálta emellett az információ egyeztetését a szövetségi állam és a tartományok között. Tekintettel arra, hogy 1971-től az egyetemi statisztikákat a Szövetségi Statisztikai Hivatal kezelte, a HIS-nek új tevékenységre volt szüksége. A HIS ekkor kifejlesztett egy szoftvert, hogy segítse az egyetemeket a központi adatértékeléshez szükséges adatok előállításában. Ezenfelül a HIS kialakította az egyetemi kutatást, mint tevékenységi kört, amelyen belül hallgatói felméréseket végeztek.

(53) A panaszos elmondása szerint 1976-ban a HIS átvette az „egyetemi adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kifejlesztésének és az eljárások alkalmazásához nyújtott tanácsadásnak” a feladatát, amelyet más vállalkozások is végezhettek volna. Ez akkor is így van, ha valójában nem volt olyan vállalkozás, amely *ténylegesen* ugyanezt a szolgáltatást kínálta volna.

(54) A panaszos azt állítja, hogy az 1980-as és 1990-es években a vállalkozások fokozatosan fedezték fel az egyetemeket mint potenciális ügyfeleket, amelyeknek egyetem-specifikus szoftverre van szükségük. A HIS erre tevékenységi körének kibővítésével reagált, úgy, hogy egyszerűen hozzáadta terrmékköréhez az egyetemi operatív folyamatok irányításához szükséges szoftvereket, például az SOS-t (Studenten-Operations-Systems). Ez soha nem képezte az alapszabály által meghatározott tevékenységi kör részét. A HIS állam általi finanszírozása tehát olyan piacon finanszírozta a HIS tevékenységét, amelyen mindig is voltak versenytársai.

([30]) A Törvényszék 2017. szeptember 28-i ítélete, *Aanbestedingskalender és társai kontra Bizottság*, T-138/15,ECLI:EU:T:2017:675.

(55) A HIS jelenlegi piaci pozíciójának eredete a panaszos szerint az 1980-as és az 1990-es évekre tehető. Az állam által biztosított pénzügyi forrással a HIS kifejlesztette és értékesítette a GX generációs HIS moduljait, amelyeket szinte minden egyetem még napjainkban is használ. Ez az állami finanszírozás lehetővé tette a HIS számára, hogy a legmesszebb menőkig jelen legyen a piacon, jóllehet, amint a panaszos állítja, a HIS termékei nem feleltek meg a piac igényeinek. A panaszos szerint 2012-ben a HIS ténylegesen bejelentette, hogy kisebb egyetemekre fog összpontosítani, amelyek extra díjfizetés ellenében, a szolgáltatások szokásos skáláján felül szerezhetnek be szolgáltatásokat. Ugyanakkor e további szolgáltatások tekintetében is versenytársakkal kell számolni, amelyek némelyikének sikerült ügyfeleket szereznie.

(56) A panaszos határozottan állítja, hogy a verseny (a HIS termékek alternatíváinak formájában) már létezett az 1990-es években is, amikor bevezették az integrált campusmenedzsment-rendszereket. A HIS termékek legjelentősebb versenytársa gazdasági okokból hagyta el a piacot, és a Datenlotsen is kínált versenytárs terméket. A Datenlotsen valóban olyan sikeres volt, hogy az elmúlt években megnyerte a 28 közbeszerzési eljárás többségét.

(57) A panaszos számos más versenytársat is megemlít Németországban és azon kívül, amelyek a panaszos észrevételei benyújtásának időpontjában működtek, és kifejti, hogy az egyetemek gyakran saját fejlesztést is végeznek. A panaszos arra is rámutat, hogy a németországihoz hasonló rendszer áll fenn Spanyolországban, Franciaországban és Olaszország egy részében.

4. **NÉMETORSZÁG ÉSZREVÉTELEI**

(58) Németország azzal érvel, hogy az (EU) 2015/1589 rendelet 17. cikke értelmében bármely 2003 előtt odaítélt támogatás visszafizettetésére irányadó jogvesztő határidő lejárt.

(59) A német hatóságok úgy vélik, a HIS nem részesült a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásban.

4.1. **Az intézkedések nem minősülnek állami támogatásnak**

4.1.1. *A HIS nem vállalkozás*

4.1.1.1. A HIS a „belső szervezet” része

(60) Németország megismételte, hogy a HIS-t inkább az állam belső szervezetéhez tartozónak („*staatlicher Binnenbereich*”) kell tekinteni az oktatás terén: a tartományok és a szövetségi állam hatékonysági okokból összekapcsolták a HIS szoftverbeszállítási erőforrásait, amelyeket egyébként az egyes tartományoknak vagy az egyes egyetemeknek külön-külön kellett volna biztosítaniuk. Németország rámutatott arra, hogy az eljárás megindításáról szóló határozatra észrevételeket benyújtó 42 érdekelt fél túlnyomó többsége osztja ezt az álláspontot. Németország üdvözli, hogy számos észrevétel fogalmazta meg, hogy az egyetemek a kezdetektől a HIS által biztosított költséghatékony megoldásokra támaszkodtak. Németország azt is hangsúlyozta, hogy az észrevételek fele megjegyezte, hogy a HIS eltűnésével összeomlana a német felsőoktatási rendszer. A HIS megléte és működése így, Németország meglátása szerint, kritikus fontossággal bíró feltétele a németországi állami felsőoktatási rendszer megfelelő működésének.

(61) Németország szerint a szövetségi állam vagy a tartományok nem kötelezhetők arra, hogy kiszervezzék az ilyen egyetemi szoftverszolgáltatások nyújtását, és megjegyzi, hogy az állam fenntartja a jogot, hogy alapvető döntést hozzon arról, hogy a szolgáltatásokat saját maga teljesítse, és nem köteles a piachoz fordulni ([31]). A közbeszerzési jog szintén lehetővé teszi az állam számára, hogy egy ilyen döntést meghozzon ([32]).

(62) Németország kifejti, hogy a HIS-t azért hozták létre, hogy garantálja hosszú távú, folyamatosan elérhető informatikai szolgáltatások körét az egyetemek számára, nem a nyereség maximalizálására, hanem kizárólag az egyetemek igényeire összpontosítva. A HIS csak annyiban végzett tevékenységet, amennyiben arra az egyetemeknek szükségük volt közfeladatuk ellátásához.

([31]) Lásd még a 2007.11.20.-i COM (2007)725 végleges bizottsági közleményt, 4. o. („a hatóságok feladatkörébe tartozik az általános érdekű szolgáltatások jellegének és körének meghatározása. A hatóságok dönthetnek úgy, hogy maguk nyújtják e szolgáltatásokat, avagy más – költségvetési vagy magán, nyereséget elérni kívánó vagy nonprofit – szervezeteket bízhatnak meg e feladattal.”)

([32]) A Bíróság 2010. december 22-i ítélete, *Mehiläinen Oy*, C-2015/09, ECLI:EU:C:2010:807, 31. pont; a Bíróság 2009. június 9-i *Bizottság kontra Németország* ítélete, C-480/06, ECLI:EU:C:2009:357, 45. pont.

(63) Jóllehet a HIS saját maga nem közvállalkozás, a vezetésére, a feladatára és az ellenőrzési mechanizmusaira (hatóságok/közjogi szervek irányítják, amelyek meghatározzák a költségvetését, a konkrét munkaprogramot és a működés feltételeit is) tekintettel olyan jogalanynak kell tekinteni, amely magába az államba ágyazódik be.

(64) Németország azt állítja, hogy a *Zweckverband Tierkörperbeseitigung Rheinland-Pfalz* ([33]) ügyben hozott ítélet, amely megállapítja, hogy egy „belső" jogalany végezhet gazdasági tevékenységet, nem mond ellent ennek az álláspontnak, tekintve, hogy a HIS nem folytat gazdasági tevékenységet. A gazdasági tevékenység meglétével kapcsolatos feltevés nem alapulhat arra a tényre, hogy a HIS maga gyakorlatilag nem azonos az állammal, sem az állam bármely alegységével. Ha egy jogalany, jogi formájáról függetlenül állami szerveknek nyújt szolgáltatásokat, hogy támogassa az állam közfeladatait, az a tevékenység nem gazdasági jellegű.

(65) Azzal az érvvel összefüggésben, hogy a HIS tevékenységei nem gazdasági tevékenységek, Németország hangsúlyozza, hogy legalább két évtizedig (az 1990-es évek közepéig) nem volt piaca az egyetemi menedzsmentet szolgáló szoftvereknek, így e téren általános piaci hiányosság volt megfigyelhető. A HIS által nyújtott szolgáltatásoknak nem voltak potenciális beszállítói az 1970-es években. A panaszos saját maga is elismerte több korábbi beadványában, hogy a piac legkorábban 1993-ban alakult ki. Ezt az álláspontot erősítették más érdekelt felek észrevételei, amelyek közül sok értett egyet azzal az állásponttal, hogy a piac csak az elmúlt néhány évben jött létre. A felsőoktatási menedzsmentet segítő átfogó szoftver csak 2007-től vagy 2008-tól létezik, azaz nagyjából akkortól, amikor bevezették a közbeszerzési eljárásokat. Németország, hivatkozva az érdekelt felek több észrevételére, elmondja, hogy még most sincsenek a piacon olyan átfogó termékek, mint a HIS-é.

4.1.1.2. A HIS szolgáltatásai az egyetemek kutatás és oktatás terén folytatott nem gazdasági tevékenységeinek elválaszthatatlan részét képezik

(66) Németország azzal érvel, hogy mind a 2014/C 198/01 bizottsági közlemény ([34]) (a továbbiakban: *K+F közlemény*, mind a 2012/C 8/02 bizottsági közlemény ([35]) (a továbbiakban: *ÁGÉSZ-közlemény*) kimondja, hogy a nemzeti oktatási rendszeren belül szervezett közoktatás, amelyet elsődlegesen vagy teljes egészében az állam finanszíroz és felügyel, nem gazdasági tevékenységnek tekinthető.

(67) Németország megismétli, hogy a HIS tevékenységei elsődlegesen nem gazdaságiak, és célja elválaszthatatlan az állam oktatási feladataitól, amelyek része az egyetemek humán-, pénzügyi és szervezeti erőforrásokkal való ellátása. Az alapszabály kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a HIS tevékenységeinek célja az egyetemek támogatása, különösen az egyetemi adminisztráció észszerűsítéséhez szükséges eljárások kidolgozása és végrehajtása révén.

(68) Németország azon az álláspontón van, hogy hatékony IT-alapú egyetemi adminisztráció nélkül a felsőoktatásban való ingyenes részvételhez fűződő alkotmányos jog nem garantálható, és az államnak a működőképes felsőoktatási rendszer biztosításában álló, az Alkotmány 12. § (1) bekezdésének első mondata ([36]) értelmében vett alkotmányos kötelezettsége nem teljesíthető. Az egyetemi oktatás egészen egyszerűen összeomlana az egyetemi adminisztrációs feladatok teljesítését biztosító, hatékony egyetemi informatikai infrastruktúra nélkül. Németország megismételte, hogy még most sincsenek magánszolgáltatók, amelyek hajlandóak vagy képesek lennének személyre szabott informatikai szolgáltatások nyújtására, hogy teljesítsék az egyetemek igényeinek teljes skáláját.

(69) Németország elutasítja a panaszos érvét, amely szerint a *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítélet nem támasztja alá azt az álláspontot, hogy a HIS nem vállalkozás. Németország rámutat arra, hogy irreleváns, hogy a HIS rendelkezik-e vagy sem közhatalmi jogosítványokkal (*hoheitliche Befugnisse*). A *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítélet tulajdonképpen megállapítja, hogy a közfeladat gyakorlásától elválaszthatatlan tevékenységek nem gazdasági jellegűek ([37]). Maga az eljárás megindításáról szóló határozat is kimondta a *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítélet alapján, hogy a HIS tevékenységei nagyon is tekinthetők nem gazdasági jellegű állami feladat ellátásához „*szükséges*" tevékenységnek ([38]). A panaszos, Németország elmondása szerint, helyesen mutat rá arra, hogy nem minden olyan szolgáltatás, amelyre az egyetemeknek szükségük van a napi szintű működésükhöz, mint például az engedélyek használata vagy az ingatlanbérlet, minősül a közoktatás közfeladatának gyakorlásától elválaszthatatlan tevékenységnek. Németország kifejti ugyanakkor, hogy a kifejezetten az egyetemek igényeihez igazított szolgáltatások elválaszthatatlanok voltak az egyetemek „köz"feladatainak gyakorlásától, amennyiben e

([33]) A Törvényszék 2014. július 16-i ítélete, *Zweckverband Tierkörperbeseitigung Rheinland-Pfalz, im Saarland, im Rheingau-Taunus-Kreis und im Landkreis Limburg-Weilburg kontra Bizottság*, T-309/12, ECLI:EU:T:2014:676, 70. pont.

([34]) A Bizottság közleménye – A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszere (HL C 198., 2014.6.27., 1. o.).

([35]) A Bizottság közleménye az európai uniós állami támogatási szabályoknak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásának ellentételezésére való alkalmazásáról (HL C 8., 2012.1.11., 4. o.).

([36]) Az Alkotmány 12. § (1) bekezdésének első mondata: „Minden német állampolgár szabadon választhatja meg foglalkozását vagy szakmáját, munkahelyét és képzésének helyét."

([37]) A Bíróság 2012. július 12-i ítélete, *Compass-Datenbank kontra Ausztria*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 38., 40. pont.

([38]) Lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (29), (30), (31) és (32) preambulumbekezdését, amely a Bíróság 2012. július 12-i *Compass-Datenbank kontra Ausztria* ügyben hozott ítéletének (C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449) 40. és 41. pontjára hivatkozik.

szolgáltatások olyan saját szolgáltatásokat helyettesítenek, amelyek kritikus jelentőséggel bírnak egy közfeladat ([39]) ellátása szempontjából és a piacon nem érhetők el a kívánt terjedelemben. Németország azt is kifejti, hogy a HIS-nek magának nem kell közhatalmi jogosítványokkal vagy közfeladattal rendelkeznie az oktatás terén ahhoz, hogy tevékenysége a *Compass-Datenbank* üggyel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat alkalmazási körébe tartozzon.

(70) Az olaszországi vállalkozások beadványainak egyike tekintetében ([40]) (lásd a (40) preambulumbekezdést) Németország árnyaltabb érvelést terjeszt elő az elválaszthatatlansággal összefüggésben a *Bizottság kontra Olaszország* ügyben hozott ítéletet ([41]) elemezve. Németország azzal érvel, hogy az említett ítélet 1) nem állapította meg, hogy a szoftver- és informatikai szolgáltatások önmagukban elválaszthatóak a közhatalom gyakorlásától vagy a közfeladat ellátásától, 2) a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára irányadó szabályokra vonatkozik ([42]). Végül Németország rámutat arra, hogy az ítéletben az olasz álláspont alátámasztására szolgáló indoklás bizalmas adatok kezelését érintette. Németország azzal érvel, hogy a *Bizottság kontra Olaszország* ügyben hozott ítélet nem teszi érvénytelenné az ebben az ügyben előterjesztett „elválaszthatatlansági" érvét. Túl az egészen különböző körülményeken (általános államigazgatási rendszer az egyetemi szoftverrel szemben), jogalapon (a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága az állami támogatási szabályokkal szemben) és a bizonyos típusú vállalatok szerződéses partnerkénti választásának lehetséges indokán (bizalmasság), az említett ítélet alapjául szolgáló tények és a jelen ügyre jellemző tények közötti különbség tekintélyes. Németország szerint a jelen ügyben szóban forgó egyetemi szoftvert az egyetemi adminisztráció igen sajátos igényeihez kell igazítani. Ezenfelül a piac nem kínált összehasonítható termékkört az egyetemi adminisztrációs szoftverek tekintetében. Végül Németország azzal érvelt, hogy a *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítélet, helyesen, nem hivatkozik a *Bizottság kontra Olaszország* ügyben hozott ítéletre.

(71) Németország észrevételt tesz az eljárás megindításáról szóló határozatban azzal a kérdéssel kapcsolatosan megfogalmazott további állításokra, hogy a HIS vállalkozás-e. Ami azt a kérdést illeti, hogy az egyetemek a HIS termékeit nem kizárólag nem gazdasági célra használták-e (lásd a (26) preambulumbekezdés b) pontját) Németország kifejti, hogy nem teljesen világos, hogy az egyetemek e termékeket miként tudták ilyen módon használni. Németország rámutat arra, hogy e termékeket nem kifejezetten gazdasági tevékenységekre igazították (mint amilyen a felnőttképzés például). Akárhogy is, annak meghatározásához, hogy a támogatások állami támogatásnak minősülnek-e, a központi kérdés, amint Németország hangsúlyozza, az volt, hogy a HIS tevékenységei elválaszthatatlanok-e az állam oktatási feladatától. Németország ugyanerre az elvre hivatkozott azon feltevéssel összefüggésben, hogy a HIS szoftvere személyzeti igazgatással és pénzgazdálkodással kapcsolatos elemeket is tartalmazott (lásd a (26) preambulumbekezdés a) pontját), egyúttal rámutatott arra, hogy a szóban forgó szoftvertermékek nem általában pénzgazdálkodási vagy személyzeti igazgatást szolgáló szoftvertermékek.

4.1.1.3. Az esetleges gazdasági tevékenységek (németországi magánegyetemeknek, illetve külföldi egyetemeknek történő értékesítések) marginálisak, és nincs állami támogatási jellegük

(72) Ami a németországi magánegyetemek és a külföldi egyetemek HIS általi, informatikai szolgáltatásokkal való ellátását illeti, Németország azzal érvelt, hogy ez a tevékenység nem tartalmazott állami támogatást, mivel:

a) a HIS tevékenységeinek külföldi kedvezményezettjei túlnyomórészt állami egyetemek, és ilyenként nem gazdasági szereplők;

b) a HIS ezen ügyfelekre irányuló tevékenységével kapcsolatos könyvelést elkülönítetten vezetik a német állami egyetemek HIS általi, szoftverrel való ellátására vonatkozótól;

c) az egyedi feladatok és projektek tekintetében a személyzet által végzett munkát egy külön belső rendszerben tartották nyilván;

d) a közvetlenül az egyedi feladatokon és projekteken dolgozó alkalmazottakhoz társítható személyzeti és tárgyi költségeket azon órák arányában osztották fel, amennyit az adott alkalmazott az egyedi feladattal vagy projekttel töltött;

e) az általános költségeket az egyedi feladatokkal és projektekkel arányosan osztották fel;

([39]) Lásd a (37) preambulumbekezdést.

([40]) Ami a két olasz vállalat panaszost támogató beadványait illeti, Németország kifejti, hogy azok részben a ténybeli helyzet jelentős félreértésén alapulnak (például, hogy a HIS továbbra is részesül-e vagy sem állami támogatásban, és hogy a termékköre magában foglal-e nem a felsőoktatáshoz kapcsolódó szoftvereket), emellett részben az olasz piacra összpontosítanak. Németország ezért csak mérsékelten tartja relevánsnak e beadványokat.

([41]) A Bíróság 1989. december 5-i ítélete, *Bizottság kontra Olaszország*, C-3/88, ECLI:EU:C:1989:606. Az ítélet az általános államigazgatásnak biztosított szoftverekkel összefüggésben kimondta, hogy „az adatkezelési rendszerek megtervezése, programozása és működtetése műszaki jellegű, ezért nem függ közhatalom gyakorlásától", 13. pont.

([42]) A Bíróság 1989. december 5-i ítélete, *Bizottság kontra Olaszország*, C-3/88, ECLI:EU:C:1989:606, 11. és 13. pont.

f) a K+F keretrendszer ([43]) szellemében, a HIS által az egyetemeknek biztosított ráfordítás járulékosan gazdasági felhasználása nem fosztja meg a HIS szolgáltatásainak finanszírozását a nem állami támogatási jellegétől.

(73) Azt, hogy a HIS nem versengett piactorzító, alacsony árakkal (lásd a (17) preambulumbekezdésben foglalt állítást), Németország szerint az is igazolja, hogy a közbeszerzési eljárásokban nem tudott a versenytársak fölé kerekedni, jóllehet a szolgáltatásaiért ajánlott ár a költségek fedezésére korlátozódott. Németország azt állította, hogy a HIS többé nem vett részt magán- és külföldi egyetemek tekintetében kiírt közbeszerzési eljárásokban attól kezdve, hogy Németország és a Bizottság között 2012-től megbeszélések indultak a HIS tevékenységeiről.

(74) Németország azzal érvel, hogy még ha a HIS németországi magánegyetemekkel és külföldi egyetemekkel kapcsolatos minden tevékenysége gazdasági jellegű is lenne, e tevékenységek terjedelme, amelyet az általuk generált bevételnek a HIS összbevételéhez viszonyított nagyságával lehet kifejezni, marginális volt. Németország információt nyújtott be 1) a HIS IT által 2003 és 2013 között a magán- és a külföldi egyetemeknek nyújtott szoftverszolgáltatásokból származó bevételekről és 2) e bevételeknek az összbevételéhez viszonyított arányáról. A bevételi adatok 25 800 EUR (2003) és 220 330 EUR (2010) között mozognak, és a HIS IT összbevételének 0,45–1,73 %-át (2003-ban, illetve 2008-ban) képviselik az egyes évek tekintetében. Ezek a számadatok Németország érvei szerint a K+F keretrendszer 20. pontjának analógiájára „járulékos tevékenységre" utalnak. (Lásd a (72) preambulumbekezdés f) pontját.)

(75) Németország azzal is érvel, hogy a németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek nyújtott támogatás aránya nem haladta meg az 1407/2013/EU rendeletben a csekély összegű támogatásokra megállapított 200 000 EUR értékhatárt a 2003 és 2013 közötti egyetlen hároméves időszakban ([44]) sem. Ez azért volt így, mivel a HIS IT szolgáltatásainak összköltségéhez az egyetemek által fizetett hozzájárulás az összköltségek 34,5 %-a és 74,1 %-a között alakult 2002-től 2013-ig. Így, amennyiben a németországi magánegyetemektől és a külföldi egyetemektől érkező bevételeknek a HIS IT összbevételéhez viszonyított arányát (a (74) preambulumbekezdésben említett arányok: 0,45–1,73 %) alkalmaznák a HIS összfinanszírozására, levonva abból az egyetemek saját hozzájárulását, az összegek nem lépnék túl a 200 000 EUR értékhatárt egyetlen, három egymást követő évből álló időszakban sem.

1. táblázat

A HIS IT számára évente nyújtott közvetlen támogatás + a megelőző két év halmozott összege

Tárgyév	A HIS IT számára nyújtott közvetlen támogatás, az egyetemek által viselt költségek (díjak) nélkül (millió EUR/évben)	A németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek történő értékesítésből származó bevétel aránya (%)	A közvetlen támogatás összege a németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek történő értékesítésekből származó bevételek százalékos arányához viszonyítva (EUR/évben)	A közvetlen támogatás adott évi + a két megelőző évi halmozott összege (EUR-ban) 2005 = 2003 + 2004 + 2005; 2006 = 2004 + 2005 + 2006
2003	3,7	0,45	16 650	16 650
2004	3,8	0,86	32 680	49 330
2005	3,8	1,06	40 280	89 610
2006	3,8	0,86	32 680	105 640
2007	3,7	1,2	44 400	117 360
2008	3,8	1,73	65 740	142 820
2009	3,9	1,54	60 060	170 200

([43]) A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszerének 20. pontja szerint: „Amennyiben valamely kutatóhely vagy kutatási infrastruktúra gazdasági és nem gazdasági tevékenységet egyaránt végez, az állami finanszírozás csak annyiban tartozik az állami támogatási szabályok hatálya alá, amennyiben az a gazdasági tevékenységekkel összefüggő költségek fedezésére szolgál. Amennyiben a kutatóhely vagy kutatási infrastruktúra csaknem kizárólag nem gazdasági tevékenységet végez, a teljes tevékenysége az állami támogatási szabályok hatályán kívül eshet, feltéve, hogy csupán járulékos gazdasági tevékenységet folytat, azaz olyan tevékenységet, amely közvetlenül kapcsolódik a kutatóhely vagy kutatási infrastruktúra működéséhez és ahhoz feltétlenül szükséges, vagy amely szervesen kapcsolódik a fő nem gazdasági tevékenységéhez, és a hatálya korlátozott." (HL C 198., 2014.6.27., 1. o.).

([44]) A Bizottság 1407/2013/EU rendelete (2013. december 18.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról. 3. cikk. (HL L 352., 2013.12.24., 1. o.).

Tárgyév	A HIS IT számára nyújtott közvetlen támogatás, az egyetemek által viselt költségek (díjak) nélkül (millió EUR/évben)	A németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek történő értékesítésből származó bevétel aránya (%)	A közvetlen támogatás összege a németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek történő értékesítésekből származó bevételek százalékos arányához viszonyítva (EUR/évben)	A közvetlen támogatás adott évi + a két megelőző évi halmozott összege (EUR-ban) 2005 = 2003 + 2004 + 2005; 2006 = 2004 + 2005 + 2006
2010	4,1	1,72	70 520	196 320
2011	4,0	1,27	50 800	181 380
2012	4,2	0,96	40 320	161 640
2013	4,2	0,70	29 400	120 520

4.1.2. *A HIS nem részesült szelektív előnyben*

4.1.2.1. A közvetlen támogatásokon keresztül biztosított szelektív előnyök

(76) Németország, számos beadvány támogatását élvezve, azzal érvel, hogy a közvetlen támogatások révén a HIS nem részesült előnyben, mivel „közvetítőként" járt el a K+F keretrendszer 2.1.2. szakaszának 22. pontjában ([45]) leírt fogalommal analóg módon. Minden „előnyt" továbbítottak az egyetemeknek, amelyek észszerű áron tudták beszerezni ezeket a szolgáltatásokat.

(77) Ezenfelül Németország megismételte azt az érvet, hogy a HIS tulajdonosai, a tartományok és a szövetségi állam előnyhöz jutottak, mivel az egyetemek finanszírozásának költsége csökkent a szóban forgó szolgáltatásokat biztosító HIS nem nyereségre törekvő működése miatt. Ebben az értelemben az állam gazdaságilag észszerű módon járt el, a piacgazdasági szereplő elvével összhangban. Több beadvány támogatta azt az elgondolást, hogy gazdaságilag észszerű volt az informatikai erőforrások összekapcsolása a HIS-ben és az egyetemek számára ilyen módon való felkínálásuk.

4.1.2.2. Az adómentességeken keresztül biztosított szelektív előnyök

(78) Németország azzal érvel, hogy az adómentességek nem juttatták előnyhöz a HIS-t, hanem a német adójogszabályok megfelelő alkalmazásának eredményei. A társasági adóról szóló törvény 5. § (1) bekezdésének 9. pontja ([46]), valamint a helyi iparűzési adóról szóló törvény 3. § 6. pontja ([47]) értelmében, összefüggésben az adózás rendjéről szóló törvény ([48]) („*Abgabenordnung*" vagy „*AO*") 51. és azt követő paragrafusaival, a nonprofit, közhasznú vállalkozások mentesek a helyi iparűzési adó alól, amennyiben nem folytatnak „gazdasági tevékenységet".

(79) Németország kifejti, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat előzetes következtetése, amely szerint a HIS adókötelezettségét csökkentették, nem helytálló, mivel a HIS nem volt a társasági adó, sem a helyi iparűzési adó alanya. Ez azért van így, mivel a HIS – mint a szóban forgó német adójogszabályok rendelkezései értelmében vett közhasznú szervezet – nem szerzett adóköteles jövedelmet a társasági adóról szóló törvény 7. és azt követő paragrafusai ([49]) értelmében, és nem rendelkezett kereskedelmi bevétellel a helyi iparűzési adóról szóló törvény 6. és azt követő paragrafusai ([50]) értelmében. Németország hozzáteszi, hogy a HIS soha nem szerezett olyan nyereséget, amely után adót kellett volna fizetnie. A HIS adóterhe Németország megállapítása szerint tehát pontosan nulla volt, és ez akkor is így lett volna, ha nem rendelkezett volna adómentes jogállással.

([45]) A K+F keretrendszer 2.1.2. szakaszának 22. pontja szerint: „A Bizottság nem tekinti a kutatóhelyet vagy kutatási infrastruktúrát állami támogatás kedvezményezettjének, amennyiben az pusztán közvetítőként jár el, és az állami finanszírozás teljes összegét, illetve a finanszírozás révén szerzett összes előnyt továbbadja a végső kedvezményezettek számára." A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszere.

([46]) A társasági adóról szóló törvény 5. § (1) bekezdésének 9. pontja szerint: „Mentesek a társasági adó alól [a következő jogalanyok]: (…) társaságok, személyek egyesülése és vagyontömegek, amelyek az alapszabályukkal, az alapító ügylettel vagy más feltételekkel és a tényleges igazgatással összhangban kizárólag jótékonysági, közhasznú vagy egyházi célokat szolgálnak (az adózás rendjéről szóló törvény 51–68. §§)."

([47]) A helyi iparűzési adóról szóló törvény 3. § (1) bekezdésének 6. pontja szerint: „Mentesek a helyi iparűzési adó alól [a következő jogalanyok]: (…) társaságok, személyek egyesülése és vagyontömegek, amely az alapszabályukkal, az alapító ügylettel vagy más feltételekkel és a tényleges igazgatással összhangban kizárólag jótékonysági, közhasznú vagy egyházi célokat szolgálnak (az adózás rendjéről szóló törvény 51–68. §§)."

([48]) Adózás rendjéről szóló törvény (1977) Bundesgesetzbl. 1976. június 23., Nr. 29, I. S. 613.

([49]) A társasági adóról szóló törvény 7. § szerint: „Az adókivetés elvei: (1) A társasági adó alapja az adóköteles jövedelem. (2) Adóköteles jövedelem a 8. § (1) bekezdése szerinti jövedelem." A 8. § (1) bekezdése szerint: „A jövedelem fogalmának meghatározását és a jövedelem számításának módját a személyi jövedelemadóról szóló törvény és ez a törvény állapítja meg. A 8. § (2) bekezdése szerint: „Az 1. § (1) bekezdésének 1–3. pontja értelmében korlátlan adókötelezettséggel rendelkező jogalanyok [ideértve a korlátolt felelősségű társaságokat is] esetében minden jövedelmet üzleti tevékenységből származó jövedelemnek kell tekinteni."

([50]) A helyi iparűzési adóról szóló törvény 6. § szerint: „Az adóalap: A helyi iparűzési adó alapja a kereskedelmi jövedelem". A helyi iparűzési adóról szóló törvény 7. § szerint: „A kereskedelmi jövedelem a kereskedelmi tevékenység nyeresége, amelyet a jövedelemadóról szóló törvény vagy a társasági adóról szóló törvény rendelkezéseivel összhangban kell meghatározni (…)"

(80) Németország tulajdonképpen azzal érvel, hogy az előzetes vizsgálati szakaszban a panaszos úgy tűnik, elismerte, hogy az adómentességek a HIS közhasznú („*gemeinnützig*”) szerepéből erednek, és rámutat a HIS ismétlődő éves veszteségeire.

(81) Németország azzal érvel továbbá, hogy az állítólagos adókedvezmények első látásra nem teljesítik a szelektivitási kritériumot, mivel a HIS nem részesült más bánásmódban, mint a többi közhasznú vállalkozás.

(82) Végezetül Németország azzal érvel, hogy a panaszos soha nem fogalmazta meg egyértelműen az adómentességeket a panasz különálló indokaként. Felhívja a figyelmet arra, hogy a panasz maga csak egy állítást tartalmaz, amely szerint a HIS „*lehet, hogy* [utólagos kiemelés] adómentességekben részesült”, és részletesebb érveket csak azon adókedvezmények vonatkozásában terjesztett elő, amelyeket a HIS eG kapott.

4.2. **Az intézkedés létező támogatásnak minősül 1976-tól**

(83) Németország ismét előterjesztette azt a másodlagos érvet, hogy amennyiben az állam által nyújtott finanszírozás állami támogatásnak minősülne, azt nem kellene visszatéríteni, mivel az intézkedések 1976 óta az (EU) 2015/1589 rendelet ([51]) 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében vett létező támogatásként folyamatos védelmet élveznének. E rendelkezés szerint az az intézkedés, amely a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, a belső piac fejlődésének eredményeként támogatássá válhat. Ahhoz, hogy a létező támogatáskénti védelem folytatódhasson, az ítélkezési gyakorlat ([52]) megköveteli, hogy az intézkedésben nem következhet be jelentős módosulás az állami támogatássá válása óta. Egyébként a módosítás új támogatási intézkedést hoz létre.

(84) A létező támogatási intézkedések addig részesülnek jogi védelemben, amíg a Bizottság meg nem állapította a közös piaccal való összeegyeztethetetlenségüket ([53]) és el nem rendelt a jövőre irányuló megfelelő intézkedéseket (lásd a Szerződés 108. cikkének (1) bekezdését ([54]), valamint az (EU) 2015/1589 rendelet 22. cikkét ([55])). Az egyetlen kivétel Németország érvelése szerint, amikor a tevékenységet uniós jogi aktus liberalizálja. Tekintettel arra, hogy e fellépések egyikére sem került sor, és az intézkedések kezdetekor nem volt piac, továbbá, hogy az intézkedések nem módosultak jelentősen, jogszerű létező támogatásnak minősülnek.

4.2.1. *1993 előtt nem létezett az egyetemi szoftverek piaca*

(85) Németország szerint nem létezett az egyetemi szoftverek piaca 1969-ben, amikor a HIS-t alapították, sem akkor, amikor 1976-ban a szövetségi állam és a tartományok átvették annak részvényeit. Noha az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatos észrevételeiben a panaszos azt állítja (lásd az (50) preambulumbekezdést), hogy az 1970-es években már voltak tényleges vagy potenciális versenytársak, a panaszban azt mondja, hogy 2000 előtt „csak a HIS-GX szoftver létezett” ([56]). A piac tehát vélhetően 2000 után jött létre. A piac voltaképpen csak az 1990-es évektől kezdett kialakulni. Harmadik felek több észrevétele hangsúlyozta, hogy évtizedekig nem volt egyetemi szoftver, és hogy csak az 1990-es években jelentek meg szórványosan a piacon bizonyos alkalmazások szolgáltatói. A HIS termékeinek valódi alternatívái csak a legutóbbi években tűntek fel. Németország azt állítja, hogy jó okkal feltételezhető, hogy a piac csak 2006/2007-ben alakult ki, amikor az első közbeszerzési eljárásokra sor került, jóllehet már korábban léteztek az egyetemi adminisztrációt szolgáló szoftverek bizonyos elemeinek egyedi szolgáltatói. A panaszos maga is azt állítja 2013. november 19-i beadványában, hogy „az elmúlt *hét* [utólagos kiemelés] év fejleményei azt mutatják, hogy a magánszolgáltatók abban a helyzetben vannak, hogy el tudják látni az egyetemeket integrált campusmenedzsment-szoftverekkel.” Tekintettel erre, a HIS nem gyakorolhatott piactorzító hatást, amikor eleinte még piac sem volt. Amint az kifejtésre került, a HIS hiányában az egyetemeknek saját maguknak, saját erőforrásból kellett volna kielégíteniük az IT-val összefüggő igényeiket.

([51]) Az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja szerint: „létező támogatás (…) olyan támogatás, amelyet létező támogatásnak kell tekinteni, mert megállapítható, hogy a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően – a belső piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá. Egyes intézkedéseknek egy tevékenység az uniós jog általi liberalizálását követő támogatássá válása során az ilyen intézkedések a liberalizációra megállapított időpontot követően már nem minősülnek támogatásnak.”

([52]) A Törvényszék 2002. április 30-i ítélete, *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* T-195/01 és T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, 111. pont.

([53]) A Törvényszék 2000. június 15-i ítélete, *Alzetta kontra Bizottság* T-298/97, ECLI:EU:T:2000:151, 148. pont.

([54]) A Szerződés 108. cikkének (1) bekezdése szerint: „A Bizottság a tagállamokkal együttműködve folyamatosan vizsgálja a tagállamokban létező támogatási programokat. A Bizottság javaslatot tesz a tagállamoknak a belső piac fokozatos fejlődése vagy működése által megkövetelt megfelelő intézkedések meghozatalára.”

([55]) Az (EU) 2015/1589 rendelet 22. cikke szerint: „A megfelelő intézkedésekre vonatkozó javaslat: Amennyiben a 21. cikk szerint a tagállam által nyújtott információ alapján a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a létező támogatási program nem, vagy többé már nem egyeztethető össze a belső piaccal, ajánlást készít, amelyben megfelelő intézkedéseket javasol az érintett tagállamnak. Az ajánlásban javasolhatja, különösen: a) a támogatási program lényeges módosítását; vagy b) eljárási követelmények bevezetését; vagy c) a támogatási program megszüntetését.

([56]) Lásd a 2012. március 15-i panasz 25. oldalát.

(86) Az eljárás megindításáról szóló határozat mindenesetre a piac fennállása első évének 1993-at tekinti a jelek szerint. (Lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (60) preambulumbekezdését.) A létező támogatás kérdésének vonatkozásában a német hatóságok tehát elfogadják, hogy a piac 1993-ban alakult ki.

4.2.2. *A program jelentős módosulására nem került sor*

(87) Németország egyetért az eljárás megindításáról szóló határozat előzetes álláspontjával (az eljárás megindításáról szóló határozat (80) preambulumbekezdése), amely szerint az intézkedések jellege, a finanszírozás forrása, a jogalap, a finanszírozás célkitűzése és a kedvezményezettek köre (HIS GmbH) nem változott az intézkedések hatálybalépését követően. Németország azt állítja továbbá, hogy az ítélkezési gyakorlat ([57]) szerint a módosítás akkor jelentős, ha a program lényegét, azaz az alapvető támogathatósági feltételeket, a jogalapot ([58]) vagy a kedvezményezettek körét érinti.

4.2.2.1. A finanszírozás jellege

(88) Németország rámutat arra, hogy a finanszírozás növekedése nem érinti a program lényegét, ha a növekedés arányos az ugyanazon tevékenység folytatásához köthető költségek emelkedésével, amint azt a műsorszolgáltatási ágazatban hozott több bizottsági határozat is kifejtette ([59]).

(89) Németország megismétli, hogy a közvetlen állami finanszírozás névértéke alig növekedett (az 1976-os 2 527 000 DM-ről 6 981 000 DM-re 2001-ben és 4 230 000 EUR-ra 2013-ban), és az összegek változása a növekvő hallgatói létszámmal összefüggő veszteségfinanszírozás jellegének eredménye, amelyben az infláció is szerepet játszott.

4.2.2.2. A finanszírozás forrása és módja, jogalap

(90) Németország azt állítja, hogy az állami finanszírozás forrása nem változott az időszakban: a szövetségi állam és a tartományok költségvetése volt mindvégig. Németország egyetért az eljárás megindításáról szóló határozat (89) preambulumbekezdésével, hogy a közvetlen támogatásoktól eltérő finanszírozás megszerzésének lehetősége a kezdetektől szerepelt az alapszabályban. Németország ugyanakkor vitatja az eljárás megindításáról szóló határozat jellemzését, amely szerint a kérdés az, hogy „a további finanszírozás [az intézkedés egészéhez viszonyítva] arányaiban továbbra is elég csekély-e ahhoz, hogy a finanszírozás általános jellegét ne változtassa meg" (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (90) preambulumbekezdését). Németország úgy látja, hogy a HIS tevékenységei egyetemek általi társfinanszírozásának jelentős növekedése (a HIS informatikai szolgáltatásaiért teljesített kifizetéseik a 2002-es 35,7 %-ról 74,1 %-ra emelkedtek 2013-ra) nem értelmezhető úgy, mint a program jelentős módosulása, amelynek következtében az intézkedés elveszti létező támogatáskénti jogállását.

(91) Németország szembehelyezkedett a panaszos azon állításával is, amely szerint az intézkedés tulajdonképpen közvetlen támogatások sorából állt, és azt állítja, hogy a támogatási program meghatározásának nincs egyedi kritériuma az (EU) 2015/1589 rendelet ([60]) 1. cikke d) pontjának megfogalmazásán felül.

(92) Németország azt is kifejti, hogy a létező támogatással kapcsolatos eljárások célja nem magánszemélyek érdekeinek védelme, hanem a támogatás kedvezményezettjei jogos elvárásának védelme. Ezért nem tartoznak „átláthatósági" kötelezettséggel magánszemélyek felé, amely alapján azok érvényesíthetnék törvényes jogaikat.

4.2.2.3. Célkitűzések és termékek/szolgáltatások

(93) Németország azzal érvel továbbá, hogy a HIS célkitűzése és tevékenységei is változatlanok maradtak. Németország cáfolta a panaszos azon állítását is, amely szerint a HIS alapszabály szerinti célja nagyon általánosan és homályosan volt megfogalmazva (lásd az (51) preambulumbekezdést). A célkitűzés, amint az eljárás megindításáról szóló határozat maga is megállapította a (82) preambulumbekezdésében, ugyanaz maradt, mert az eredeti célkitűzést általánosságban adták meg. A panaszoson és a két olasz vállalkozáson kívüli érdekeltek részéről érkező észrevételek szintén megerősítették Németország azon álláspontját, hogy a HIS célja az egyetemi adatok kezelése területén lényegében változatlan volt 40 éven át: az egyetemek támogatása az elektronikus adatkezelés/információtechnológia

([57]) A Törvényszék 2002. április 30-i ítélete, *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* T-195/01 és T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, 111. pont.
([58]) A Bíróság 1994. augusztus 9-i ítélete, *Namur Les Assurances du Crédit SA*, C-44/93 ECLI:EU:C:1994:311, 28. pont.
([59]) A Bizottság C(2007) 1761 végleges határozata (2007. április 24.) az SA.18957. (E 3/2005. (korábbi CP 2/2003., CP 232/2002., CP 43/2003., CP 243/2004. és CP 195/2004.) számú ügyben – Németország – A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozása Németországban (HL C 185., 2007.8.8., 1. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/198395/198395_678609_35_1.pdf, (206) preambulumbekezdés.
([60]) „»Támogatási program« olyan jogi aktus, amely alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésre volna szükség – egyedi támogatásokat lehet megítélni azon vállalkozások számára, amelyeket a jogi aktusban általános vagy elvont módon jelöltek meg, *illetve olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy vagy több vállalkozásnak lehet megítélni határozatlan időre és/vagy meghatározatlan összegben* [utólagos kiemelés]".

terén ([61]). Németország megismétli, hogy az alapszabály célkitűzésekkel kapcsolatos szövegének kellően általánosnak kellett lennie ahhoz, hogy a szolgáltatásokat a változó követelményekhez lehessen igazítani. A megfogalmazás ugyanakkor nem volt túl tág, mivel „a felsőoktatási adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kialakítása és közreműködés azok bevezetésében és alkalmazásában" feladata az egyetemi adminisztrációnak az elektronikus adatkezelés révén történő automatizálásához igazodik. A megfogalmazás egyértelműen nem elég általános ahhoz, hogy a HIS az elektronikus adatkezelés/információtechnológia terén szoftvertermékek és -szolgáltatások egyetemek számára történő biztosításától eltérő tevékenységekbe kezdjen.

(94) Ami a HIS által az évek során nyújtott informatikai termékeket és szolgáltatásokat illeti, Németország azzal érvel, hogy az áttekintés igazolja, hogy ezek funkciója ugyanaz maradt, jóllehet egyes modulokat naprakésszé kellett tenni a változó műszaki és szervezeti kereteknek való megfelelés és az automatizáció fejlesztése érdekében. Ezek a fejlesztések nem változtattak e szolgáltatások és termékek irányultságán és tartalmán. Ami azt az érvet illeti, hogy a HIS termékei és szolgáltatásai, valamint az 1990-es évek termékei és szolgáltatásai között semmi hasonlóság nincs (azaz, hogy a termékkörben nem figyelhető meg folytonosság), Németország azt állítja, hogy a HIS már 1976-ban biztosította a mai egyetemi szoftvertermékekbe épített szegmensek első és részben a második generációját. Az SOS terméket már 1976-ban kínálták, mint HIS-SOS II-t. Németország benyújtotta az alábbi táblázatot, hogy bemutassa az egyetemi menedzsment különböző területein 1976 és 2013 között kínált termékek körét, hogy igazolja a termékportfólió folytonosságát. A termékek neve néha változott, de alapvető funkciójuk nem. Az éves munkaprogramok kifejezetten megfogalmazták, hogy a „szoftverkínálat köre" ugyanaz marad, de újramodellezik, hogy megfeleljen a legújabb technológiai szabványoknak. (Lásd: 1995. évi munkaprogram/üzleti terv, 18. o.)

2. táblázat

A HIS-IT termékportfóliója az alapítástól (1976) 2013-ig

Eljárások	HIS termékek és technológiák				
	1976	1986	1995	2005	2013
Technológiák	CPU, kötegelt adatfeldolgozás, mágneslemez, COBOL, FORTRAN	Mikroszámítógép-rendszerek, interaktív feldolgozás a képernyőn, adatbázisok, Siemens BS/2000, Nixdorf8860, UNIX, 4GL, DOS, Clipper	Személyi számítógépek, kapcsolódó adatbázisok (Informix), UNIX, Informix 4GL (UNIX generáció) Kliens-szerver technológia grafikus felhasználói interfésszel, DOS, Windows 3.1, Visual Basic, Clipper (GX-generáció)	Kliens-szerver technológia grafikus felhasználói interfésszel (Windows kliens, adatbázisszerver), kapcsolódó adatbázisok (Informix, Postgres), Visual Basic, C++ (GX-generáció) Internet-technológiák, nyílt forrású könyvtárak, önkiszolgáló funkciók, Java Applets, Java Servlets, Java (QIS generáció)	Kliens-szerver technológia (Windows kliens, adatbázisszerver), Visual Basic, C++ (GX-generáció) Nyílt forrású könyvtárak, kapcsolódó adatbázisok (Informix, Postgres), internet-technológiák, önkiszolgáló funkciók, nyílt forrású könyvtárak, Java Servlets, háromszintű architektúra, Java (QIS-generáció és HISinOne-generáció)
Jelentkezés és felvétel		ZUL 8860	HISZUL-UNIX	ZUL-GX, QI-SZUL	ZUL-GX, QISZUL, HISconnect, HISinOne APP (**)
Hallgatói adminisztráció	HIS-SOS II	HISSOS (*)	HISSOS-UNIX, HISSOS-GX	SOS-GX, QISSOS	SOS-GX, QISSOS, HISinOne STU (**)
Öregdiák-adminisztráció					HISinOne ALU (**)

([61]) EDP (elektronikus adatkezelés), nem gyakran használt kifejezés a napjaink IS (informatikai szolgáltatások vagy rendszerek) vagy MIS (menedzsmenttel összefüggő informatikai szolgáltatások vagy rendszerek) fogalmára, adatok számítógépek, illetve számítógépes programok általi kezelését jelenti elektronikus kommunikációval jellemzett környezetben. Lásd: https://whatis.techtarget.com/definition/EDP-electronic-data-processing

Vizsgaadminisztráció	HIS-POS	HISPOS (*), HIS-POS-UNIX	HISPOS-UNIX, HISPOS-GX	POS-GX, QISPOS	POS-GX, QISPOS, HISinOne EXA (**)
Kurzusadminisztráció	HIS-LVS, HIS felsőoktatási órarend	HIS-LVS, HIS felsőoktatási órarend	HIS-LVS (bővítés a következőre: HISSOS)	HIS-LSF	HIS-LSF, HISinOne EXA
Személyzet- és álláshely-adminisztráció	HIS-PVS II	HISPVS II, HISP-SA	HISSVA-Unix, HISSBS	SVA, RKA, ZEB	SVA-GX, QIS-SVA, RKA, QIS-RKA, ZEB, QIS-ZEB
Költségvetési és pénzkezelési rendszer, költségelszámolás	HISKAM, HIS költségelszámolási modell	HISMBS (*)	HISMBS-UNIX, HIS-MBS (*), HIS-KBS-UNIX, HISBES, HIS-RKA, HISBES-UNIX	FSV-GX (BES, MBS, WebMBS-3T, Fibu, IVS, MAT, KBS,), COB-GX, QIS-COB	FSV-GX (BES, MBS,QISFSV-3T, Fibu, IVS, MAT, KBS,), COB-GX, QIS-COB
Eszközgazdálkodás, a készlet, a rendszerek és a karbantartás adminisztrációja		HISIVS, HIS-ANL, HISINT (*)	HISIVS-UNIX, HISIVS-GX, HISINT		
Anyaggazdálkodás		HISMAT	HISMAT, HIS-BEL-PC		
Építkezések, termek és épületek igazgatása	HIS teremfájlok, ideértve az épületfájlokat	HISBAU II, HIS-BAU DIA	HISBAU-PC, HISRVL-PC	HIS-BAU-GX	HIS-BAU-GX

(*) Különböző hardver-/operációsrendszer-verziókhoz

(**) A HISinOne termék integrált, webalapú JAVA alkalmazás. Az APP, STU, EXA és ALU campusmenedzsment-termékkör egy fő szegmens alapján működik, amely SYS (rendszermenedzsment), PSV (személyes szolgáltatások és címtárak), COM (közösség) és BIA (üzleti intelligencia) termékkörökből áll, amelyek tartalmazzák a HISinOne működéséhez szükséges alapvető funkciókat.

4.3. **Az intézkedések összeegyeztethető ÁGÉSZ-kompenzációk**

(95) Németország azon a véleményen van, hogy az oktatás és a kutatás biztosítása kellően elismert ÁGÉSZ-célkitűzés, sőt kötelezettség. Az eljárás megindításáról szóló határozat megállapításával ellentétben, a személyzeti, pénzügyi és szervezeti feltételek biztosítása az állam felsőoktatás terén fennálló kötelezettségeinek teljesítéséhez volt szükséges. Olyan piaci hiányosság is tapasztalható volt, amely lehetséges, hogy még napjainkban is tart, mivel nincs olyan szolgáltató, amely az egyetemek által igényelt szoftverszolgáltatások teljes skáláját biztosítani tudná.

(96) Ráadásul az alapszabály és a munkaprogram kellően részletesen tartalmazzák a megbízatást. A munkaprogram egyértelműen kimondja, hogy a HIS célja az egyetemek szoftvertermékekkel történő ellátása. Az alapszabály kifejti, hogy a HIS célja „az egyetemi adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kialakítása és tanácsadási támogatás azok bevezetéséhez és alkalmazásához”, amely feladat kifejezetten az egyetemi üzleti folyamatoknak az elektronikus adatkezelés révén történő automatizálásához igazodik. Németország úgy véli, hogy a „megbízási aktus” meghatározottságával kapcsolatos (az eljárás megindításáról szóló határozat (65) preambulumbekezdésében megfogalmazott) bizottsági követelmények túl szigorúak.

(97) Németország megállapítja ezen elemek alapján, hogy a HIS kompenzációjára az ÁGÉSZ-szabályokkal összhangban került sor.

4.4. **A HIS eG finanszírozása/A HIS IT finanszírozásának piaclezáró hatása**

(98) Németország először rámutatott arra, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat nem fogalmazott meg kétségeket a HIS eG-vel kapcsolatban, amivé a HIS-t 2014 januárjában átalakították. A panaszos erre vonatkozó észrevételei tehát irrelevánsak. Németország arról is tájékoztatta a Bizottságot, hogy miután a Bizottsággal a panaszt érintően folytatott párbeszéd 2012 novemberében elkezdődött, a HIS nem volt aktív a „piacon” és nem vett részt közbeszerzési eljárásokban.

(99) Németország ellentmondásosnak tartotta a panaszosnak a HIS árpolitikájával kapcsolatos érvelését: noha a panaszos bizonyos esetekben a HIS árait piactorzító hatásúnak ítélte (lásd például a panaszos 2013. december 18-i észrevételeinek 6. oldalát), máskor azt állította, hogy a HIS által kötött szerződésekben foglalt árak meghaladták a piaci szintet (lásd a panaszos 2013. december 18-i észrevételeinek 4. oldalát).

(100) Ami azt az érvet illeti, hogy a HIS finanszírozása piaclezáró hatással járt, Németország egyetért több érdekelt fél azon álláspontjával, amely szerint ilyen lezárásra nem került sor, és hogy a szolgáltatásnyújtás azért volt szükséges, mert tekintélyes piaci hiányosság volt tapasztalható a területen ([62]).

5. **AZ INTÉZKEDÉSEK ÉRTÉKELÉSE**

(101) A Bizottság a HIS számára nyújtott közvetlen támogatásokat és társaságiadó- és iparűzésiadó-mentességeket értékelte, amelyek a német állami egyetemeknek, illetve részben a németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek a HIS által biztosított információtechnológiai szolgáltatásokat juttatták előnyhöz.

(102) Az eljárás megindításáról szóló határozat az állami támogatási jelleget és az állítólagos intézkedések összeegyeztethetőségét 1976 és 2013 között vizsgálta (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (103) preambulumbekezdését). A Bizottság tehát az ebben az időszakban odaítélt intézkedések vizsgálatára összpontosított.

5.1. **A Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás megléte**

(103) A Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet”.

(104) Ahhoz, hogy egy intézkedést állami támogatásnak tekintsenek a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében, a következő kumulatív feltételeknek kell megfelelnie: a) állami forrásokból kell nyújtani, és az államnak betudhatónak kell lennie; b) gazdasági előnyben kell részesítenie egy vállalkozást; c) az előnynek szelektívnek kell lennie; és d) az intézkedésnek torzítania kell a versenyt, vagy a verseny torzításával kell fenyegetnie, és érintenie kell a tagállamok közötti kereskedelmet. Ha e kritériumok bármelyike nem teljesül, az intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

5.1.1. *A közvetlen támogatások állami támogatási jellege*

5.1.1.1. Állami források és államnak való betudhatóság

(105) Vitathatatlan, hogy a HIS-nek nyújtott támogatás állami forrásoknak tudható be. Az intézkedéseket a szövetségi állam és a tartományok ítélték oda, és azok állami források felhasználásával jártak, mert a támogatásokat költségvetési forrásból nyújtották, az adómentességek pedig az állam adóbevételét csökkentették.

(106) mivel a finanszírozás nyújtásáról szóló határozat a szövetségi állam és a tartományok kezében van, az intézkedés egyértelműen az államnak tudható be.

5.1.1.2. A HIS szolgáltatásainak gazdasági jellege

5.1.1.3. A németországi állami egyetemeknek nyújtott szolgáltatások

(107) A Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése szerint az állami támogatás meglétéhez gazdasági előnyt kell juttatni egy vállalkozás számára.

(108) Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a „vállalkozás” fogalma minden gazdasági tevékenységet végző jogalanyra kiterjed, azok jogállásától és finanszírozásának módjától függetlenül ([63]). Bármely tevékenység, amelynek keretében valamely piacon árukat és szolgáltatásokat kínálnak, gazdasági tevékenységnek minősül ([64]).

([62]) Több érdekelt fél arra is rámutatott, hogy a HIS tevékenységei nem jártak piaclezáró hatással: vitathatatlan, hogy az egyetemi adminisztrációt szolgáló alkalmazások legalább egyes részeinek beszállítói 1990 óta jelen vannak, és hogy az egyetemek szabadon választhattak egy vagy több beszállítót. Ezenfelül a HIS szoftverének nyílt forrású jellege valójában előmozdította a versenyt. A verseny – több érdekelt elmondása szerint – inkább a HIS eltűnésével gyengült volna (ami a számára nyújtott támogatás visszafizettetésével következne be).

([63]) A Bíróság 2000. szeptember 12-i ítélete, *Pavlov és társai*, C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 74. pont.

([64]) A Bíróság 1991. április 23-i ítélete, *Höfner és Elser*, C-41/90, ECLI:EU:C:1991:161, 21. pont; a Bíróság 1962. július 13-i ítélete, *Mannesman AG kontra az ESZAK Főhatósága*, C-19/61, ECLI:EU:C:1962:31, 371. pont; a Bíróság 1962. július 13-i ítélete, *Klöckner-Werke AG és Hoesch AG kontra az ESZAK Főhatósága*, C-17/61 és C-20/61, ECLI:EU:C:1962:30, 341. pont.

(109) Németország azzal érvel, hogy a HIS nem volt vállalkozás, mivel nem folytatott gazdasági tevékenységet és nem nyereségszerzés céljával működött. Németország szerint a HIS alapszabályban meghatározott célja a német állami egyetemek és igazgatásuk támogatása volt, hogy garantálják a tudományos és oktatási feladataik észszerű és gazdaságos teljesítését. Németország azzal érvel, hogy ez a cél összhangban van az állam oktatás biztosításával kapcsolatos kötelezettségével, amely magában foglalja az egyetemek humán-, pénzügyi és szervezeti erőforrásokkal való ellátását. Németország megállapítja, hogy így a HIS nem gazdasági célú szolgáltatásokat nyújtott, tehát nem folytatott gazdasági tevékenységet.

(110) A Bíróság megállapította, hogy az állam: „az általában közpénzből, és nem a tanulók vagy a szülők hozzájárulásaiból finanszírozott ilyen közoktatási rendszert kialakítva és fenntartva nem díjazás ellenében végzett tevékenységet kívánt folytatni, hanem a lakossággal szemben, a szociális, kulturális és oktatási területen fennálló feladatait teljesítette” ([65]).

(111) Ennek megfelelően az állami egyetemek és kutatóhelyek oktatási célkitűzéseikkel összefüggő tevékenysége nem gazdasági tevékenység, tehát nem vonatkoznak rá az állami támogatási szabályok.

(112) Az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata szerint a közfeladatok gyakorlásához szervesen kapcsolódó tevékenységek nem gazdasági jellegű tevékenységnek tekintendők ([66]).

(113) Ilyen tevékenységekre példa, amint az eljárás megindításáról szóló határozatban kifejtésre került (lásd az említett határozat (29) preambulumbekezdését), az állami felhasználásra szánt adatok gyűjtése az érintett vállalkozásoknak az ilyen adatok közlése tekintetében előírt jogszabályi kötelezettsége alapján.

(114) A Bizottság a következő okokból úgy véli, hogy a HIS által a német állami egyetemeknek nyújtott szolgáltatások kellően hasonló jellegűek a *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítéletben szóban forgó szolgáltatásokhoz, és hogy a HIS szolgáltatásai a német állami felsőoktatási rendszerhez köthető állami feladat lényeges részének minősültek.

(115) A *Compass-Datenbank* ügyben hozott ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó szolgáltatás, amely adatok tárolásában és nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételében állt, az „adatok gyűjtésétől elválaszthatatlan tevékenységek”, mivel az adatgyűjtés értelmetlen lenne az adatok nyilvános betekinthetőség céljával való tárolása nélkül (az ítélet 41. pontja).

(116) Az eljárás megindításáról szóló határozat erre az ítéletre, valamint a *SAT-Fluggesellschaft mbH* ügyben hozott ítéletre hivatkozva kimondta, hogy annak bizonyítása érdekében, hogy a szoftverszolgáltatások nyújtása szorosan összefüggött az állam felsőoktatás terén teljesítendő közfeladataival, a HIS tevékenységeinek kapcsolódniuk kell e feladatokhoz ([67]) „jellegüknél, céljuknál és a rájuk vonatkozó szabályoknál fogva ([68])”.

(117) A HIS szóban forgó tevékenységei, konkrétabban a személyre szabott egyetemi szoftvertermékek és a kapcsolódó szolgáltatások nyújtása megfelelnek annak a követelménynek, amely szerint jellegüknél, céljuknál és a rájuk vonatkozó szabályoknál fogva kapcsolódniuk kell az állam felsőoktatási területen folytatott nem gazdasági tevékenységéhez, a releváns ítélkezési gyakorlattal analóg módon.

(118) A HIS által nyújtott szolgáltatások jellege szorosan kapcsolódik az állam felsőoktatás biztosításában betöltött szerepéhez, mivel az egyetemeket nem lehetne hatékony szoftver nélkül működtetni. A szoftverszolgáltatások biztosítása tehát szükséges volt az egyetemek oktatási feladataihoz, azaz az ingyenes felsőoktatás lakosság számára történő biztosításához, amelyet a HIS létesítésének és működésének kifejezett céljaként határoztak meg.

(119) A több érdekelt fél által a hivatalos vizsgálat során benyújtott észrevételek is alátámasztották azt az érvet, hogy a HIS termékeit és szolgáltatásait lényegi, egyetemspecifikus üzleti folyamatok végrehajtására használták, hogy azok funkcionalitása a német állami egyetemek általános működőképességének előfeltétele, és hogy ezért elengedhetetlenek voltak az egyetemek oktatási megbízatásának teljesítéséhez. (Lásd e határozat (35), (36), (37) és (39) preambulumbekezdését.)

([65]) A Bíróság 2007. szeptember 11-i ítélete, *Bizottság kontra Németország*, C-318/05, ECLI:EU:C:2007:495, 68. pont.

([66]) A Bíróság 2012. július 12-i ítélete, *Compass-Datenbank kontra Ausztria*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 41. pont.

([67]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (28) és (29) preambulumbekezdése, amely a Bíróság 2012. július 12-i *Compass-Datenbank kontra Ausztria* ügyben hozott ítéletére (C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 41. pont) hivatkozik.

([68]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (28) preambulumbekezdése, amely a Bíróság 1994. január 19-i *SAT Fluggeselsschaft mbH kontra Eurocontrol* ügyben hozott ítéletére (C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, 30. pont) hivatkozik.

(120) E szoftverszolgáltatások német állami egyetemeknek történő biztosítása nem pusztán általános szolgáltatás volt (mint egy ingatlanbérlet vagy jogi tanácsadás beszerzése külső felektől például), hanem olyan szolgáltatás, amelyet az egyetemek speciális igényeire kellett szabni és azokhoz kellett igazítani (lásd e határozat (36) preambulumbekezdését és 7. lábjegyzetét). Ez a körülmény is alátámasztja azt a valószerű feltevést, hogy a HIS szolgáltatásainak hiányában a német állami egyetemeknek vagy a tartományoknak maguknak kellett volna gondoskodniuk az egyetemek szoftverfejlesztési igényeiről. A HIS-t oly módon hozták létre és működtették, hogy együttesen teljesítse a német állami egyetemek ezen alapvető működési igényeit a tapasztalat és a szakértelem összevonásával. A panaszos által felhozott, Microsoftra vonatkozó példa (lásd e határozat (44) preambulumbekezdését) nem cáfolja ezt a feltevést, mivel a Microsoft (vélhetően) piaci árat kér szoftvereiért, és mint világszinten jelenlevő csoportnak, a németországi állami egyetemekhez viszonyított pozíciója teljes mértékben különbözik a HIS-étől.

(121) Másodszor nem szükséges az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata szerint annak bizonyítása, hogy a HIS maga is közfeladatot látott el. Az analóg ügyek egyike sem fogalmazott meg ilyen követelményt ([69]). Ami releváns ezzel szemben, hogy az a tevékenység, amelyhez a HIS tevékenységei szervesen kapcsolódnak, az állami felsőoktatási rendszerben megjelenő állami feladat gyakorlásának minősüljön.

(122) Az a követelmény, hogy a tevékenységnek az állami felsőoktatási rendszerben megjelenő állami nem gazdasági tevékenység gyakorlásához kell kapcsolódnia „a rá vonatkozó szabályoknál fogva", amint azt a megfelelő ítélkezési gyakorlat meghatározza ([70]), szintén teljesül. A HIS működését teljes egészében nem kifejezetten vonták ugyanazon szabályok és törvények hatálya alá, amelyek a Länder állami felsőoktatási rendszerben megjelenő nem gazdasági tevékenységének gyakorlását szabályozzák. Ugyanakkor a közfeladat gyakorlásához való előírt kapcsolódás a HIS-re irányadó szabályok legfontosabb elemeiből következik. A magánjogi forma (GmbH) formális jogi okokból volt szükséges, mivel a szövetségi állam és a tartományok nem hozhatta együtt létre a HIS-t semmilyen más közjogi formában ([71]). Ezenfelül, a HIS működése és irányítása ([72]) azt mutatta, hogy azt kvázi állami szervként szabályozták, és működése teljes mértékben mentes volt a nyereségszerzési szempontoktól (és ebben a tekintetben lényegében nem különbözött maguktól az egyetemektől). Végül, az alapszabály HIS működésére irányadó 2. §-a egyértelműen kimondja, hogy „a társaság célja a felsőoktatási intézmények és az illetékes közigazgatási szervek támogatása a felsőoktatási feladatok észszerű és költséghatékony teljesítésére irányuló erőfeszítéseikben". Ezen az alapon a Bizottság úgy véli, hogy az a követelmény, amely szerint a HIS-nek közfeladatok gyakorlásához kell kapcsolódnia, vagy – analógia útján – egy nem gazdasági közfeladat gyakorlásához „a rá vonatkozó szabályoknál fogva", teljesül ebben az esetben.

(123) A szóban forgó ügy hasonló a *TenderNed* üggyel kapcsolatos ítélkezési gyakorlathoz ([73]), amelynek keretében a Törvényszék kimondta, hogy annak megválaszolásához, hogy a TenderNed tevékenységei közfeladat gyakorlását jelentik-e, azt is tisztázni kell, hogy a tevékenységek jellegüknél, céljuknál és a rá vonatkozó szabályoknál fogva közfeladat gyakorlásához kapcsolódnak-e.

(124) A TenderNed tevékenységeinek céljára és jellegére tekintettel a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy a TenderNed tevékenységei olyan eszközöknek minősülnek, amelyek segítségével a hatóságok teljesíteni tudják jogi (törvényi) kötelezettségüket, amelynek értelmében meg kell felelniük az európai és nemzeti közbeszerzési jogszabályoknak.

(125) A *TenderNed* több eleme is azt sugallja, hogy a német állami egyetemek szoftverrel/IT-val történő, HIS általi ellátása nem volt gazdasági jellegű.

(126) A *TenderNed* ítélet elválaszthatatlanságot állapított meg a TenderNed által nyújtott szolgáltatás és az adott ügyben szóban forgó közfeladat között, jóllehet voltak arra utaló jelek, hogy az említett e-közbeszerzés pusztán „a

([69]) A *Compasss-Datenbank* ügyben hozott ítélet a szolgáltatást (ami valószínűleg nem gazdasági tevékenység) igénybe vevő vállalkozások „törvényi kötelezettségéről" és nem a „nem gazdasági tevékenységet" folytató jogalany törvényi kötelezettségéről ír (az említett ítélet 40. pontja).

([70]) Lásd például: a Törvényszék 2017. szeptember 28-i ítélete, *Aanbestedingskalender és társai kontra Bizottság*, T-138/15,ECLI:EU:T:2017:675, 38. pont; a *ZVD Portal* ügyben hozott bizottsági határozat (29) preambulumbekezdése; a Bizottság C(2013) 2361 final határozata (2013. május 2.) az SA.25745. (2013/NN.) (korábbi CP 11/2008.) számú ügyben – Németország – Fizetésképtelenségi eljárásokban meghirdetett árverések nemzeti weboldala (ZVG Portal) (HL C 167., 2013.6.13., 1. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/247954/247954_1433360_92_2.pdf

([71]) Németország azzal érvelt, hogy csak egy „GmbH"-n keresztül volt lehetséges megfelelni az egyetemek szövetségi állam és tartományok közötti megosztott irányítása alkotmányos tilalmának.

([72]) Lásd e határozat (8), (9) és (11) preambulumbekezdését.

([73]) A Bizottság C(2014) 9548 final határozata (2014. december 18.) az SA.34646. (2014/NN.) (korábbi 2012/CP.) számú ügyben – Hollandia – E-közbeszerzés a TenderNed platformon keresztül, HL C 422., 2017.12.8., 1. o.; http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/255396/255396_1614207_95_2.pdf, valamint a Törvényszék 2017. szeptember 28-i ítélete, *Aanbestedingskalender és társai kontra Bizottság*, T-138/15,ECLI:EU:T:2017:675, jelenleg fellebbezés alatt.

közhatalom gyakorlásához kapcsolódó [szolgáltatás] hatékony működéséhez járul[t] hozzá" (lásd az ítélet 90. pontját). A *TenderNed* ügyben hozott ítélethez hasonlóan a jelen ügyben is voltak olyan piaci szereplők, akik a HIS által nyújtott szolgáltatások egyes részeit kínálták. Ugyanakkor, amint a Törvényszék kifejtette a *TenderNed* ügyben hozott ítéletben, a hatóságok a TenderNed szolgáltatásaival tudták a „legjobban levezetni a teljes közbeszerzési folyamatot" (az ítélet 90. pontja), és hogy „a meglévő kereskedelmi platformok nem kínálták azokat az árral, az objektív minőségi jellemzőkkel, a folytonossággal és a nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos feltételeket, amelyekre szükség lenne" a hatóságok célkitűzéseinek teljesítéséhez (a *TenderNed* ügyben hozott ítélet 107. pontja). Ez az érvelés teljes mértékben használható a jelen ügyben is. Amint több érdekelt fél is kifejtette, az egyetemi szoftverek egyetlen másik szolgáltatója sem kínálta a HIS által nyújtott szolgáltatások teljes skáláját. A panaszos maga is elismeri, hogy magánszolgáltatók csak az egyetemi szoftverek területén előírt szolgáltatások egyes részeit kínálták ([74]).

(127) Összefoglalva, a szoftverek és informatikai szolgáltatások német állami egyetemeknek történő, HIS általi biztosítása szervesen kapcsolódott az állami felsőoktatás nem gazdasági tevékenységének végzéséhez, tehát nem volt gazdasági tevékenység.

5.1.1.4. A németországi magánegyetemeknek, illetve a külföldi egyetemeknek nyújtott szolgáltatások

(128) Az ítélkezési gyakorlat szerint egy jogalany kizárólag tevékenységeinek egy része tekintetében minősülhet vállalkozásnak, ha e tevékenységeit gazdasági jellegűnek kell tekinteni ([75]).

(129) A fent kifejtettek szerint (lásd a (72) preambulumbekezdést) Németország azzal érvelt, hogy a HIS magán- és külföldi egyetemeknek történő szoftverértékesítése nem minősül állami támogatásnak, mivel

a) illik rá a K+F keretrendszer járulékos gazdasági tevékenység koncepciója;

b) a HIS tevékenységeinek e kedvezményezettjei túlnyomórészt nem gazdasági szereplők; és

c) az e tevékenységgel kapcsolatos könyvelést elkülönítetten vezetik a német állami egyetemek HIS általi, szoftverrel való ellátására vonatkozótól.

(130) Ezenfelül Németország azzal érvelt, hogy ha e tevékenységek gazdasági tevékenységnek minősülnek, az ilyen tevékenységekhez nyújtott állami támogatási rész nem éri el a csekély összegű támogatások 1407/2013/EU rendeletben megállapított értékhatárát.

(131) A Bizottság a következő okokból nem ért egyet azzal az érveléssel, hogy ezek a kis léptékű, magán- és külföldi egyetemeknek történő értékesítések járulékosak lennének, és ezen az alapon az állami finanszírozás, amely elképzelhetően ezeket a tevékenységeket támogatta, nem tekinthető állami támogatásnak.

(132) Németország nem tudta kielégítően igazolni, hogy a K+F keretrendszerben említett „járulékos gazdasági tevékenység" fogalom miért alkalmazandó a jelen esetben. Németország nem bizonyította például, hogy a kis léptékű értékesítések „olyan tevékenység[nek minősülnek], amely közvetlenül kapcsolódik a kutatóhely vagy kutatási infrastruktúra működéséhez és ahhoz feltétlenül szükséges, vagy amely szervesen kapcsolódik a fő nem gazdasági tevékenységéhez" a K+F keretrendszer 20. pontja értelmében (lásd a (72) preambulumbekezdés f) pontját és a 43. lábjegyzetet).

(133) A külön könyvelés relevanciáját illetően igaz, hogy a Bíróság megállapította, hogy ugyanaz az intézmény egyszerre több, gazdasági és nem gazdasági tevékenységet is gyakorolhat, azzal a feltétellel, hogy az általa kapott különböző finanszírozásokat illetően elkülönített könyvelést vezet oly módon, hogy kizár minden olyan kockázatot, hogy a gazdasági tevékenységeit a nem gazdasági tevékenységei címén kapott állami forrásokból „keresztszubvencióban" részesíti ([76]). Ugyanakkor a jelen ügyben, az *Escuelas Pías* ügytől eltérően az állami finanszírozás a kedvezményezett HIS minden tevékenységére vonatkozott. Így az, hogy a HIS németországi magánegyetemeknek, illetve külföldi egyetemeknek történő értékesítéséről külön könyvelést vezettek, nem szünteti meg ezen értékesítési tevékenység gazdasági jellegét.

5.1.2. *Szelektív előny, a verseny torzítása és a kereskedelemre gyakorolt hatás a közvetlen támogatások tekintetében*

(134) A (127) preambulumbekezdésben kifejtettek szerint a Bizottság úgy véli, hogy a HIS nem vállalkozásként járt el, ami a német állami egyetemeknek történő szoftverszolgáltatás nyújtását illeti. Ugyanakkor, az állami támogatás egyéb kritériumai tekintetében a Bizottság úgy véli, hogy az 1976 és 2013 között nyújtott közvetlen támogatások a HIS-nek juttatott szelektív előnyt jelentenek. Ráadásul, tekintettel arra, hogy az informatikai szolgáltatásokat elvben más tagállamokban vagy más tagállamok vállalkozásai is nyújthatták, az intézkedések, amennyiben a HIS vállalkozásként járt volna el, potenciálisan torzíthatták a versenyt, amilyen mértékben érinthették a tagállamok közötti kereskedelmet.

([74]) 2016. április 4-i beadványának 9–10. oldalán például a panaszos kifejtette, hogy „az egyetemek, amelyeknek a szabványos folyamatokon túlmutató, megfelelőbben illeszkedő informatikai megoldásokra van szükségük, további kapacitásokat vásárolhatnak a HIS-től. Erre a célra ugyanakkor más szolgáltatók is rendelkezésre állnak."

([75]) A Bíróság 2012. július 12-i ítélete, *Compass-Datenbank kontra Ausztria*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, 37. pont.

([76]) A Bíróság 2017. június 27-i ítélete, *Escuelas Pías*, C-74/16, ECLI:EU:C:2017:496, 51. pont.

(135) Tekintve, hogy a HIS a németországi magánegyetemeknek és a külföldi egyetemeknek szóló értékesítés tekintetében gazdasági tevékenységet végző „vállalkozásnak" minősül, az e tevékenységeknek előnyt juttató intézkedés szelektív gazdasági előnyben részesítette a vállalkozást, mivel más, hasonló szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások nem részesültek az intézkedés előnyeiből. Emellett az állami egyetemek HIS általi ellátásának állami finanszírozása mentesítette a HIS-t az alól, hogy nyereségszerzési céllal kelljen működnie, ennélfogva lehetővé tette a HIS számára, hogy a szolgáltatásait pusztán költségfedezeti alapon biztosítsa. Végül, tekintettel arra, hogy e szolgáltatást elvben más tagállamokban vagy más tagállamok vállalkozásai is nyújthatták, az intézkedések potenciálisan torzíthatták a versenyt, amennyiben érinthették a tagállamok közötti kereskedelmet.

(136) A közvetlen támogatások tehát, amelyek előnyben részesíthették az egyetemi szoftverszolgáltatások németországi magán-, illetve külföldi egyetemeknek történő, HIS általi nyújtását, állami támogatásnak minősültek.

5.1.3. *Az adómentességi intézkedések állami támogatási jellege*

(137) A Bizottság megjegyzi, hogy a hivatalos vizsgálati szakaszban a panaszos nem terjesztett elő érvet a HIS részére 2013. december 31-ig biztosított adómentesség tekintetében. A panaszos valójában egyáltalán nem foglalkozott az adómentességgel az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatos észrevételeiben. Az adómentességre vonatkozó érveket, mint a panasz különálló elemét csak a HIS 2014-es átalakítását követő jogállása kapcsán nyújtották be ([77]). A HIS eG számára biztosított esetleges állami támogatási intézkedések azonban nem képezik e határozat tárgyát, mivel nem terjedt ki rájuk az eljárás megindításáról szóló határozat hatálya.

(138) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság nem tudta kizárni, hogy a HIS esetlegesen szelektív előnyben részesült, és rámutatott arra, hogy a szelektív előny értékelése attól a kérdéstől függ, hogy a HIS vállalkozás-e vagy sem (az eljárás megindításáról szóló határozat (52)–(53) preambulumbekezdése). Minthogy a Bizottság megállapítja, hogy a HIS gazdasági tevékenységet folytatott a németországi magán-, illetve a külföldi egyetemeknek történő értékesítéssel (lásd a (133) preambulumbekezdést), nem zárható ki, hogy a szóban forgó adóintézkedések szelektívek voltak.

(139) Ráadásul, tekintettel arra, hogy e szolgáltatást elvben más tagállamokban vagy más tagállamok vállalkozásai is nyújthatták, az intézkedések potenciálisan torzíthatták a versenyt, amennyiben érinthették a tagállamok közötti kereskedelmet. Ezért a HIS-nek biztosított adóintézkedések állami támogatásnak minősülhettek.

5.2. **Létező támogatás**

(140) Amennyiben a HIS számára 1976 és 2013 között biztosított közvetlen támogatások állami támogatásnak minősülnek, a Bizottság úgy véli, hogy azok létező támogatások, az alább kifejtett okokból. Amennyiben a szóban forgó adóintézkedések szintén állami támogatásnak minősülnének (lásd a (139) preambulumbekezdést), a Bizottság úgy látja, hogy ezek az intézkedések szintén létező támogatásnak ([78]) tekintendők a következő okokból.

(141) Az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja ([79]) értelmében a támogatási intézkedés létező támogatás, ha megállapítható, hogy a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, de a belső piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna, támogatássá vált.

(142) A létező támogatási intézkedések addig részesülnek jogi védelemben, amíg a Bizottság meg nem állapította a közös piaccal való összeegyeztethetetlenségüket ([80]) és el nem rendelt a jövőre irányuló megfelelő intézkedéseket (lásd a Szerződés 108. cikkének (1) bekezdését ([81]), valamint az (EU) 2015/1589 rendelet 22. cikkét ([82])).

([77]) A panaszos 2013. december 18-i beadványa.

([78]) Jóllehet az eljárás megindításáról szóló határozat felvetette a kérdést, hogy az adóintézkedések, amennyiben állami támogatásnak minősülnének, összeegyeztethetetlen működési támogatásnak kellene-e tekinteni őket (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (106) preambulumbekezdését), a Bizottság határozathozatali gyakorlata fokozatosan alakult, és arra a következtetésre jutott, hogy a német jog értelmében a közhasznú szervezeteknek biztosított társaságiadó-mentesség és iparűzésiadó-mentesség létező támogatásnak minősül. (Lásd: a Bizottság C(2015) 7225 final határozata (2015. október 26.) SA.33206. (2015/NN.) számú ügyben – Állítólagos jogellenes állami támogatás a Német Ifjúsági Szállók Egyesülete („Deutsches Jugendherbergswerk") számára – Adóintézkedések (HL C 387., 2015.11.20., 1. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/260436/260436_1698296_81_2.pdf

([79]) „[L]étező támogatás (…) v. olyan támogatás, amelyet létező támogatásnak kell tekinteni, mert megállapítható, hogy a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően – a belső piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá. Egyes intézkedéseknek egy tevékenység az uniós jog általi liberalizálását követő támogatássá válása során az ilyen intézkedések a liberalizációra megállapított időpontot követően már nem minősülnek támogatásnak."

([80]) A Törvényszék 2000. június 15-i ítélete, *Alzetta kontra Bizottság* T-298/97, ECLI:EU:T:2000:151, 148. pont.

([81]) Lásd az 54. lábjegyzetet.

([82]) Lásd az 55. lábjegyzetet.

(143) Annak megállapítása érdekében, hogy a szóban forgó (a (13) preambulumbekezdésben leírtak szerinti) intézkedések létező támogatásnak minősülnek az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontja v. alpontjának első mondata értelmében, először is meg kell állapítani, hogy a szóban forgó termékeknek és szolgáltatásoknak nem volt piacuk, amikor az állam elkezdett finanszírozást biztosítani a HIS számára.

(144) A fenti megfontolások fényében, annak vizsgálatát követően, hogy vajon volt-e piaca az egyetemi elektronikus adatkezelésnek (egyetemi szoftver), amikor az intézkedések hatályba léptek 1976-ban, a Bizottság megvizsgálja, hogy az esetleges későbbi változások érinthették-e az eredeti intézkedés lényegét. E változások összefüggenek az előny jellegével vagy a finanszírozás forrásával, a támogatás céljával vagy jogalapjával, a kedvezményezettel vagy a kedvezményezettek tevékenységi körével, oly módon, hogy a létező támogatás egészében új támogatássá alakul át.

5.2.1. *1976-ban nem létezett az egyetemi szoftverek piaca*

(145) A Bizottság úgy véli, hogy a panaszos nem tudta bizonyítani, hogy a HIS termékeinek piaca, közelebbről az egyetemi adminisztrációhoz szükséges elektronikus adatkezelés/informatikai termékek és szolgáltatások piaca ([83]) létezett, amikor a szóban forgó intézkedések, ideértve az adóintézkedéseket is, 1976-ban elkezdődtek. Az egyetemek észrevételeinek nagy többsége támogatta a Németország által előterjesztett érvet, amely szerint az egyetemi adminisztrációt szolgáló szoftverek piaca 12–14 évvel ezelőtt alakult ki, és hogy a legkorábbi időpont, amikortól ilyen piacról beszélhetünk, 1993. Több érdekelt fél megjegyezte, hogy noha az egyetemi adminisztrációt szolgáló alkalmazásoknak legalább egyes részeit beszállító szolgáltatók már működnek egy ideje, a piac még ma sem fejlődött ki teljes mértékben az egyetemi adminisztrációhoz szükséges elektronikus adatkezelés/informatikai termékek és szolgáltatások terén. Meglátásuk szerint a HIS-en kívül nincs egyetlen olyan beszállító sem, amely a HIS által kínált termékek és szolgáltatások teljes körét tudná biztosítani (lásd a (38) preambulumbekezdést).

(146) A panaszos azon 2012-es állításai, amelyek szerint „2000 előtt csak a HIS-GX szoftver létezett” ([84]), továbbá hogy „az elmúlt *hét* [utólagos kiemelés] év fejleményei azt mutatják, hogy a magánszolgáltatók abban a helyzetben vannak, hogy el tudják látni az érdekelt egyetemeket integrált campusmenedzsment-szoftverekkel” ([85]), a panaszos azon spekulatív állításaival együtt, hogy léteztek olyan németországi és külföldi vállalkozások, amelyek aktívak voltak vagy *lehettek* [utólagos kiemelés] az 1970-es években az egyetemi szoftverek piacán ([86]) (lásd a panaszos 2016. április 4-i észrevételeinek 4. oldalát és az (53) preambulumbekezdést), a Bizottság számára azt bizonyították, hogy 1976-ban nem volt az egyetemi szoftvereknek piaca Németországban. Nem maradtak tehát a Bizottságban kétségek azon kérdést illetően, hogy ilyen piac 1976-ban létezett-e.

(147) A Bizottság úgy véli, hogy a német felsőoktatási ágazatban az egyetemi adminisztrációt elősegítő elektronikus adatkezelés/informatikai termékek és szolgáltatások terén bekövetkezett fejlemények a belső piac fejlődésének tekinthetők az eljárási rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (91) preambulumbekezdését). Ezt a következtetést az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatos számos észrevétel (köztük Németországé is) alátámasztotta, amely észrevételek szerint az érintett piac valamikor az elmúlt egy–három évtizedben fejlődött ki, legalábbis a németországi egyetemeknek biztosított szoftverszolgáltatások néhány részterületén (lásd a (38) és (65) preambulumbekezdést).

5.2.2. *Az intézkedés jelentős módosulására nem került sor*

(148) Amennyiben az intézkedések valóban állami támogatássá váltak valamikor 1976 és 2013 között, meg kell vizsgálni, hogy átmentek-e a lényegüket érintő jelentős módosításon, aminek eredményeként új támogatás jött létre.

(149) A *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet értelmében a létező támogatások nem minden módosulását kell olyannak tekinteni, mint amely a létező támogatást új támogatássá alakítja. Az ítélet szerint „e program csak abban az esetben alakul át új támogatási programmá, ha a módosítás az eredeti programnak magát a lényegét érinti” ([87]). A program módosítása akkor minősül jelentősnek, ha a fő elemei, például a finanszírozás jellege, forrása, jogalapja, a kitűzött cél vagy a kedvezményezettek megváltoznak ([88]).

([83]) EDP (elektronikus adatkezelés), nem gyakran használt kifejezés a napjaink IS (informatikai szolgáltatások vagy rendszerek) vagy MIS (menedzsmenttel összefüggő informatikai szolgáltatások vagy rendszerek) fogalmára, adatok számítógépek, illetve számítógépes programok általi kezelését jelenti elektronikus kommunikációval jellemzett környezetben. Lásd: https://whatis.techtarget.com/definition/EDP-electronic-data-processing

([84]) Lásd a 2012. március 15-i panasz 25. oldalát.

([85]) Lásd a panaszos 2013. november 20-i beadványát, 2. melléklet, 6. oldal.

([86]) Lásd az (50) preambulumbekezdést.

([87]) A Törvényszék 2002. április 30-i ítélete, *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* T-195/01 és T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, 111. pont.

([88]) A Bíróság 2018. december 13-i ítélete, *Südwestrundfunk*, C-492/17, ECLI:EU:C:2018:1019, 54. és 66. pont; a Bizottság C(2008) 725 végleges határozata (2008. február 27.) az SA.21395. E8/2006. (korábbi CP 110/2004. és CP 126/2004.) sz. ügyben – Belgium *Financement du radiodiffuseur public VRT* (HL C 143., 2008.6.10., 7. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/215958/215958_825339_70_2.pdf, (121) preambulumbekezdés.

(150) A Bizottság úgy véli, hogy az azzal a kérdéssel kapcsolatos kételyei, hogy a HIS számára 1976 és 2013 között nyújtott finanszírozás jelentősen változott-e (lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (90), (92) és (93) preambulumbekezdését), eloszlottak. Az alább kifejtettek szerint az intézkedések jellege, a finanszírozás forrása, a jogalap, a finanszírozás célkitűzése és a kedvezményezettek köre nem módosult, amióta az intézkedést bevezették.

5.2.2.1. A finanszírozás jellege

(151) A Bíróság pontosította a Namur-Les Assurances du Crédit SA ügyben hozott ítéletben, hogy „az új támogatás megjelenését vagy a létező támogatás módosulását nem lehet a támogatás léptéke, vagy közelebbről a támogatásnak a vállalkozás élettartama során bármikor fennálló pénzügyileg kifejezett összege alapján értékelni, ha a támogatást olyan korábbi törvényi rendelkezések értelmében nyújtják, amelyek nem módosultak” ([89]). A Bizottság úgy véli, hogy a finanszírozás növekedése nem érinti a program lényegét, ha a növekedés arányos az ugyanazon tevékenység folytatásához köthető költségek emelkedésével, amint arra a műsorszolgáltatási ágazatban hozott több bizottsági határozat is rámutatott ([90]).

(152) Németország megismétli, hogy a közvetlen állami finanszírozás névértéke alig növekedett (az 1976-os 2 527 000 DM-ről 6 981 000 DM-re 2001-ben és 4 230 000 EUR-ra 2013-ban), és az összegek változása a növekvő hallgatói létszámmal összefüggő veszteségfinanszírozás jellegének eredménye, amelyben az infláció is szerepet játszott.

(153) A Bizottság úgy véli, hogy a finanszírozás jellege nem változott jelentősen. Először is, a finanszírozás formája nem módosult: közvetlen támogatásokként, illetve a társasági adóról szóló és a helyi iparűzési adóról szóló törvény alóli mentességként nyújtották. Másodszor, a közvetlen támogatásokon keresztül történő finanszírozás szintje nem változott jelentősen. Összességében a közvetlen támogatások mértéke 2,9-szeresére növekedett 1976 és 2013 között. Ezzel párhuzamosan a hallgatók száma sokkal jelentősebben emelkedett ugyanezen időszakban. Az 1976/77-es tanévben a németországi hallgatók száma 872 125 volt ([91]), 2013/14-ben pedig ennek több mint háromszorosa, 2 616 881 ([92]). A 2013-as árszínvonal Németországban 2,3-szorosa volt az 1976-osnak ([93]). Ezen információ alapján a Bizottság úgy véli, hogy a finanszírozás jellege és szintje nem változott jelentősen, mivel a hallgatói létszám sokkal nagyobb mértékben emelkedett, mint a HIS tevékenységeinek közvetlen támogatás általi finanszírozása, figyelembe véve a németországi infláció mértékét is 1976 és 2014 között.

(154) Az adómentességen keresztül nyújtott „finanszírozás” szintje nem változott jelentősen, és amint Németország egy 2016-os beadványában állítja (lásd a (79) preambulumbekezdést), a HIS társasági adóról szóló és helyi iparűzési adóról szóló törvény szerinti adókötelezettsége akkor is nulla lett volna, ha ezeket az adókat meg kellett volna fizetnie.

5.2.2.2. A finanszírozás forrása és módja, jogalap

(155) A Bizottság úgy véli, hogy a közvetlen támogatással történő finanszírozás forrása, módja és jogalapja ugyanaz maradt az időszakban: a finanszírozás forrása a szövetségi állam és a tartományok költségvetése volt. Az, hogy az egyetemek általi társfinanszírozás aránya növekedett a tevékenység teljes finanszírozásához viszonyítva (35,7 %-ról 74,1 %-ra), nem minősül a finanszírozás jelentős módosulásának a következő okokból. Először is, az „állami” finanszírozás szintje, azaz az állami támogatási hányad névértéke ugyanaz maradt, az előző szakaszban kifejtettek szerint. Másodszor, a jogalap ténylegesen 1976-tól előírta, hogy a finanszírozás szükség esetén bevételekkel egészíthető ki. A Bizottság ezért nem ért egyet a panaszos azon jellemzésével, hogy a finanszírozás módja „folyamatosan változott”. Az alapszabály vonatkozó szövege is ugyanaz maradt az évek során: „A társaság számára – amennyiben saját bevételei nincsenek – a tulajdonosok biztosítják az alapszabályban meghatározott célkitűzés megvalósításához szükséges erőforrásokat” ([94]). Ezenfelül, a *Namur-Les Assurances du Crédit SA* ügyben hozott ítéletben, lásd a (151) preambulumbekezdést, a Bíróság megengedi a program ilyen típusú módosítását, amíg a támogatás alapjául szolgáló törvényi rendelkezések ugyanazok maradnak.

(156) A Bizottság nem ért egyet a panaszos azon álláspontjával, amely szerint a finanszírozás módja változott, mivel változó mértékű közvetlen támogatások sorozatáról volt szó. (Lásd az (51) preambulumbekezdést.) A Bizottság úgy látja, hogy a közvetlen támogatások valójában létező támogatási programot képeztek, és nem egyedi éves közvetlen támogatások sorozata voltak. Az (EU) 2015/1589 rendelet 1. cikkének d) pontja szerint a „»támogatási program«:

([89]) A Bíróság 1994. augusztus 9-i ítélete, *Namur Les Assurances du Crédit SA*, C-44/93, ECLI:EU:C:1994:311, 28. pont.
([90]) A Bizottság C(2007) 1761 végleges határozata (2007. április 24.) az SA.18957. (E 3/2005. (korábbi CP 2/2003., CP 232/2002., CP 43/2003., CP 243/2004. és CP 195/2004.) számú ügyben – Németország – A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozása Németországban (HL C 185., 2007.8.8., 1. o.), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/198395/198395_678609_35_1.pdf, (206) preambulumbekezdés.
([91]) http://www.datenportal.bmbf.de/portal/de/K25.html
([92]) http://www.datenportal.bmbf.de/portal/de/K25.html
([93]) https://www.inflationtool.com/euro-germany?amount=100&year1=1976&year2=2013
([94]) Lásd az 1976–77-es és a 2000-es alapszabály 6. §-át.

olyan jogi aktus, amely alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésre volna szükség – egyedi támogatásokat lehet megítélni azon vállalkozások számára, amelyeket a jogi aktusban általános vagy elvont módon jelöltek meg, illetve olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy vagy több vállalkozásnak lehet megítélni határozatlan időre és/vagy meghatározatlan összegben [utólagos kiemelés]".

(157) A Bizottság úgy véli, hogy a közvetlen finanszírozás és a HIS-re alkalmazott adóintézkedések állami támogatási programnak minősülnek. Ez azért van így, mert a jogalap „olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy (…) vállalkozásnak lehet[ett] megítélni határozatlan időre és […] meghatározatlan összegben." Az odaítélés mechanizmusához további végrehajtási jogi aktusra nem volt szükség.

(158) A fenti jogszabályok és tények alapján a Bizottság azt állapítja meg, hogy az éves közvetlen támogatások tényleges, létező támogatási programnak minősültek, és hogy a finanszírozás szintje, módja és forrása nem változott jelentősen az alkalmazandó ítélkezési gyakorlat (a *Gibraltár kormánya kontra Bizottság*, illetve a *Namur-Les Assurances du Crédit*), valamint az SA.21395. E8/2006. (korábbi CP 110/2004. és CP 126/2004.) számú – Belgium *Financement du radiodiffuseur public VRT* ügyben hozott, 2008. február 27-i C(2008) 725 final bizottsági határozat értelmében.

(159) Tekintettel arra, hogy az alapszabály mint jogalap nem változott a szóban forgó időszakban (lásd a (155) preambulumbekezdést), a Bizottság úgy véli, hogy a közvetlen támogatások jogalapja nem módosult jelentősen.

(160) A Bizottság úgy látja, hogy az adókedvezmények jogalapja sem változott jelentősen. Először is, az alapszabályban az évek során nem változott a HIS működésének közhasznúságát megállapító szöveg: „A vállalkozás kizárólag és közvetlenül közhasznú célokat szolgál" a közhasznú célokra vonatkozó adójogszabályok értelmében ([95]).

(161) Másodszor, a mentességek alapjául szolgáló jogi rendelkezések nem változtak, vagy nem változtak lényegesen 1976. január 1., azaz a HIS alapítása óta ([96]). A mentességek jogalapja a társasági adóról szóló törvény, az iparűzési adóról szóló törvény és az adózás rendjéről szóló törvény volt. Németország kifejtette, hogy a szóban forgó adómentességek (a társasági adóról szóló törvény 5. § és a helyi iparűzési adóról szóló törvény 3. §) az adózás rendjéről szóló törvény 51. és azt követő paragrafusaira hivatkoznak. Lásd a (78) preambulumbekezdést és a 46., 47. és 48. lábjegyzetet. Az adótörvénykönyv (AO) 52. § lényegében két tevékenységet sorol fel, amely a rendelet értelmében közhasznú tevékenységnek minősíthető: a tudomány és a kutatás támogatása (52. § (1) bekezdés), valamint az oktatás és képzés támogatása (52. § (7) bekezdés). Így az alkalmazandó jog hatályos változata szerint a szóban forgó adók alóli mentesség a társasági adóról szóló törvény 5. §, illetve az iparűzési adóról szóló törvény 3. §, valamint az adózás rendjéről szóló törvény 52. § együttes olvasatából ered.

(162) Ami azt a kérdést illeti, hogy az alkalmazandó adójogszabályok hatályban voltak-e a HIS alapításakor és ha igen, milyen formában, a Bizottság a következőket állapította meg: a társasági adóról szóló törvény 1976-ban már tartalmazta a közhasznú szervezetek társasági adó alóli mentességét. (Lásd az 1965. május 24-i változat 4. § (1) bekezdésének 6. pontját ([97]): „Azok a társaságok, személyek egyesülései és vagyontömegek, amelyek az alapszabályukkal, az alapító ügylettel vagy más jogszabályokkal és a tényleges igazgatásukkal összhangban kizárólag és közvetlenül egyházi, nonprofit vagy jótékonysági célokat szolgálnak, mentesek a társasági adó alól"; vö. a jelenlegi alapszabály szinte azonos szövegével (lásd a 46. lábjegyzetet).

(163) A helyi iparűzési adóról szóló 2013. évi törvény szinte ugyanazt a szöveget tartalmazta a mentesség kapcsán, mint a törvény 1965. május 25-i változata a 3. §-ának (6) bekezdésében ([98]). Így, amikor a HIS-t megalapították, a mentességek már hatályban voltak.

(164) Az adózás rendjéről szóló német törvény első változatát 1976. március 23-án, azaz három hónappal a HIS alapítását követően fogadták el. A HIS 1976–77-es alapszabálya ezért hivatkozik az AO „elődjére", azaz a közhasznú szervezetekről szóló rendeletre („Gemeinnützigkeitsverordnung", 1953. december 24.).

([95]) Az 1976–77-es alapszabályban a közhasznú szervezetekről szóló, 1953. évi rendeletre (*Gemeinnützigkeitsverordnung*) hivatkoznak jogalapként, a 2000-es alapszabályban pedig az adózás rendjéről szóló, 1977. évi törvény (AO) megfelelő rendelkezéseire, ami technikai és nem lényegi változás az 1953-as rendelethez képest, amint az e határozat (164) és (165) preambulumbekezdésében kifejtésre került.

([96]) A HIS GmbH-t 1976. január 1-jén vette át a szövetségi állam és a tartományok. „HIS wurde am 1976.1.1. in die öffentliche Trägerschaft von Bund und Ländern überführt."

([97]) Hirdetmény a társasági adóról szóló törvény 1965. május 24-i módosításáról (Bekanntmachung der Neufassung des Körperschaftsteuergesetzes vom 24. Mai 1965, Bundesgesetzbl. 1965. június 11., Nr. 24, I. S. 449.

([98]) Hirdetmény a helyi iparűzési adóról szóló törvény 1965. május 24-i módosításáról (Bekanntmachung der Neufassung des Körperschaftsteuergesetzes vom 24. Mai 1965, Bundesgesetzbl. 1965. június 11., Nr. 24, I. S. 458.

(165) A közhasznú szervezetekről szóló 1953. évi rendelet hajtja végre ([99]) a bizonyos adózási szabályok módosításáról szóló, 1934. évi törvény 17–19. §-át. Ez az 1934. évi törvény kifejezetten megjelöli a 17. §-ában a „tudományt" és az „oktatást", mint támogatható közhasznú tevékenységeket ([100]). Így, a közhasznú szervezetekről szóló, 1953. évi rendelettel együttesen értelmezve az 1934. évi törvény az AO hatálybalépéséig mentesítette az adózás alól azokat a jogalanyokat, amelyek olyan közhasznú tevékenységet folytatnak, mint az oktatás támogatása ([101]).

(166) Tekintettel a törvények és rendeletek e megszakítás nélküli láncolatára, amelyek kifejezetten hivatkoznak a szóban forgó adómentességekre, a Bizottság megállapítja, hogy a jogalap változatlan maradt az Aide d'État E 8/2006. (korábbi CP 110/2004. és CP 126/2004.) számú – Belgium *Financement du radiodiffuseur public VRT* ügyben hozott bizottsági határozat és a *Gibraltár kormánya kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet értelmében.

5.2.2.3. Az állami finanszírozás célja és a támogatott termékek/szolgáltatások

(167) A Bizottság úgy véli, hogy a HIS tevékenységei sem változtak. Az állami finanszírozás célja, azaz az egyetemek támogatása, különösen az elektronikus adatkezelés/információtechnológia terén ugyanaz maradt, amint az eljárás megindításáról szóló határozat is megállapította a (82) preambulumbekezdésében. Az észrevételek szintén megerősítették Németország azon álláspontját, hogy a HIS állami finanszírozással támogatott tevékenységei negyven éven keresztül nem módosultak (lásd a (36) preambulumbekezdést).

(168) A Bizottság megjegyzi, hogy volt némi különbség az 1976–77-es és a későbbi években hatályos alapszabály szövege között a célkitűzést illetően, de az pusztán szemantikai különbségnek mondható. A HIS GmbH célját 1976–77-ben a következőképpen fogalmazták meg: „a) a felsőoktatási döntéselőkészítést szolgáló informatikai rendszerek és a felsőoktatási intézményekben alkalmazott észszerűsítési eljárások kifejlesztése és korszerűsítése, továbbá b) tanácsadás és együttműködés az informatikai rendszerek bevezetése és alkalmazása terén." A szöveg a későbbi években kis mértékben megváltozott: „A vállalkozás célja, hogy támogassa a felsőoktatási intézményeket és az illetékes hatóságokat a felsőoktatásban betöltött szerepük észszerű és hatékony teljesítésének elérésére irányuló erőfeszítéseikben, a következők révén: a) az egyetemi adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kialakítása és támogatás a bevezetésükhöz és az alkalmazásukhoz; (…) d) információszolgáltatás és az információcsere megszervezése". A Bizottság úgy véli, hogy mindkét megfogalmazás tág, de az elektronikus adatkezelésre irányul. A Bizottság úgy látja továbbá, hogy az alapszabály célkitűzéssel kapcsolatos szövegének kellően általánosnak kellett lennie ahhoz, hogy a szolgáltatásokat a változó technológiai követelményekhez lehessen igazítani. A megfogalmazás ugyanakkor nem volt túl tág, mivel „a felsőoktatási adminisztráció észszerűsítését szolgáló eljárások kialakítása és közreműködés azok bevezetésében és alkalmazásában" feladatát nem lehet úgy érteni, hogy megengedné a HIS számára, hogy az elektronikus adatkezelés/informatikai termékek és szolgáltatások biztosításán kívül más tevékenységeket vállaljon.

(169) Ami a HIS termékeit és szolgáltatásait illeti az évek során, a Bizottság kielégítőnek találja a termékeknek a Németország által a hivatalos vizsgálati eljárásban biztosított áttekintését (lásd a (94) preambulumbekezdést); emellett az, hogy néhány termék korai verzióit már 1976-ban is biztosították, kellően igazolta a Bizottság számára, hogy a HIS GmbH állandó termékkört kínált az évek során.

(170) A Bizottság tehát megállapítja, hogy a HIS állami finanszírozással támogatott tevékenységei nem módosultak jelentősen a vizsgált időszakban.

5.2.3. *A HIS számára 1976 és 2013 között nyújtott állami finanszírozással kapcsolatos következtetés*

(171) A HIS javára szóló, 1976 és 2013 közötti intézkedések, amennyiben állami támogatásnak minősültek, létező támogatásnak tekintendők az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében.

(172) mivel az eljárás megindításáról szóló határozat (16) preambulumbekezdése kizárja a határozat hatálya alól a HIS eG számára 2014-től nyújtott esetleges intézkedések vizsgálatát, e határozat nem foglalkozik az említett intézkedések vizsgálatával.

([99]) E rendelet hivatalos címe a következő: „Verordnung zur Durchführung der §§17 bis 19 des Steueranpassungsgesetzes (Gemeinnützigkeitsverordnung) vom 24. Dezember 1953. Lásd: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?start=//*%5B@attr_id=%27bgbl153s1592.pdf%27%5D#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl153s1592.pdf%27%5D__1564471557452

([100]) „A következő területeken fennálló köz[érdeket] támogatóként elismerendő(…) Tudomány (…) Oktatás". „Als Förderung der Allgemeinheit anzuerkennen (…) Wissenschaft (…) Erziehung". „Törvény bizonyos adójogszabályok módosításáról", 17. § (3) bekezdés („Steueranpassungsgesetz, 1934. október 16.", Reichsgesetzblatt. I. rész, 927. o.).

([101]) Hasonló érvelés tekintetében lásd: a Bizottság C(2015) 7225 final határozata (2015. október 26.) az SA.33206. (2015/NN.) számú ügyben – Állítólagos jogellenes állami támogatás a Német Ifjúsági Szállók Egyesülete („Deutsches Jugendherbergswerk") számára – Adóintézkedések (HL C 387., 2015.11.20., 1. o.), (15) preambulumbekezdés. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/260436/260436_1698296_81_2.pdf

6. **KÖVETKEZTETÉS**

(173) A Bizottság tehát megállapítja, hogy az eljárás megindításáról szóló határozatban megfogalmazott kétségeket sikeresen eloszlatták,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Hochschul-Informations-System GmbH javára Németország által 1976 és 2013 között biztosított intézkedések, amennyiben állami támogatásnak minősültek, létező támogatásnak tekintendők az (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében.

2. cikk

Ennek a határozatnak a Németországi Szövetségi Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2019. szeptember 20-án.

a Bizottság részéről
Margrethe VESTAGER
a Bizottság tagja